

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 7

Otuz ikinci İnikat

2. II. 1959 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	2	5. — Sualler ve cevaplar	21
2. — Havale edilen evrak	2:3	A — Tahriri sualler ve cevapları	21
3. — Yoklama	3	1. — Van Mebusu Sait Erdinç'in, 1957	
4. — Müzakere edilen maddeler	3	mebus seçiminde Muradiye ve Erciş	
1: — Divanı Muhasebatta münhal bu-		D. P. teşkilâtı emrinde çalıştırılan iki jeep	
lunan Daire Reisliği seçimi (3/307)	3:4,21	hakkındaki sualine Ticaret Vekili Hay-	
2. — Umumi hayata müessir âfetler		rettin Erkmən'in tahriri cevabı (7/252)	21
dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapıla-		2. — Sivas Mebusu Nazmi Yaraş'ın,	
cak yardımlara dair kanun lâyihası ile		sel felâketine uğramış olan Yıldızeli ka-	
Çankırı Mebusu Ferhan Arkan ve 5 ar-		zasının Bayat, Seren ve Mentеше köyle-	
kaşaşının, Çankırı vilâyetinde sel baskını		rine ne gibi yardım yapıldığına dair sua-	
dolayısıyla vukua gelmiş olan zararlar-		line Dahiliye Vekili Namık Gedik ile İmar	
rın giderilmesi, Kırşehir Mebusu Hayri		ve İskân Vekili Medeni Berk'in tahriri	
Çopuroğlu ve 2 arkadaşının, Kırşehir vi-		cevapları (7/202)	21:22
lâyetinde sel baskını dolayısıyla vukua		3. — Maraş Mebusu Halil Gürün'ün,	
gelmiş olan zararların telâfisi hakkında		Maraş'ın Afşin ve Göksun kazaları ad-	
kanun teklifleri ve Muvakkat Encümen		liye kadrolarının ne zaman ikmal edile-	
mazbatası (1/213, 2/185, 2/192)	4:21	ceğine dair sualine Adliye Vekili Esat	
		Budakoğlu'nun tahriri cevabı (7/393)	22:23

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Devlet Şûrası Kanununa ek 2 . IV . 1956 tarihli ve 6716 sayılı Kanunun birinci maddesine bağlı cetvelin değiştirilmesi hakkındaki kanun kabul olundu.

Divanı Muhasebatta münhal bulunan Daire Reisliği için namzetlerin aldıkları reylerde nısap bulunmadığı anlaşıldığından seçimin üçünü defa tekrarlanacağı tebliğ edildi.

Elâzığ Mebusu Hürrem Müftügil'in Elâzığ'da Atatürk Üniversitesi için istimlâk edilen arazi hakkındaki sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı cevap verdi.

Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, 6273 sayılı Kanunun tatbikini tazammun eden Arzuhal Encümeni kararları gereğince yapılıp yapılmadığına,

Arzuhal Encümeninin bâzı kararlarında bahsi geçen kesinleşmiş Devlet Şûrası ilâmlarının infaz edilmemesi sebebine dair suallerine Maarif Vekili Celâl Yardımcı cevap verdi.

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle, yapılacak yardımlara dair kanun lâyihasının heyeti umumiyesi üzerinde görüşüldü.

2 . II . 1959 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili Kâtip
Trabzon Mebusu Kütahya Mebusu
Mahmut Goloğlu Kemal Özer
Kâtip
Kırklareli Mebusu
Mehmet Ali Ceylân

Sualler

Tahrirî sualler

1. — Urfa Mebusu Abdullah Köksel'in, Hal-feti ilçesine bağlı Algır köyü muhtarının işten el çektirilmesi sebebine dair tahrirî sul takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/400)

2. — Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Erzurum'un şehir haritası ile imar plânının ikmal edilip edilmediğine dair tahrirî sul takriri İmar ve İskân Vekâletine gönderilmiştir. (7/401)

3. — Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Tortum elektrik santralının ne zaman ikmal edileceğine ve tesisten şehrin istifadesi için elektrik şebekesinin yenilenmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sul takriri İmar ve

İskân Vekâletine gönderilmiştir. (7/402)

4. — Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Erzurum çevre yolları hakkındaki tahrirî sul takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/403)

5. — Maraş Mebusu Hilmi Soydan'ın, İzmir'in Konak mevkiindeki Sarı kışlanın yıktırılması sebebine dair tahrirî sul takriri Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/404)

6. — Niğde Mebusu Şefik Refik Soyer'in, Niğde Erkek Lisesi binasındaki çöküntü dolayısıyla ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahrirî sul takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/405)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklif

1. — Çorum Mebusu Hüseyin Ortakçıoğlu'nun, İstimlâk Kanununun 11 nci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/278) (Adliye ve Dahiliye encümenlerine)

Mazbatalar

2. — Trimeci ve ateşçi sıfatıyla gemilerde işe alınacakların asgari yaş haddinin tesbitine dair 15 sayılı Sözleşmenin tasdik edilmesi ve bu Sözleşmeye katılmamız hakkında kanun lâyihası ve

Hariciye, Münakalât ve Çalışma encümenleri mazbataları (1/159) (Ruznameye)

3. — Deniz işlerinde çalıştırılacak çocukların yaş haddinin tesbiti hakkında 58 sayılı Sözleşmenin tasdik edilmesine ve bu Sözleşmeye katılmamıza dair kanun lâyihası ve Hariciye, Münakalât ve Çalışma encümenleri mazbataları (1/154) (Ruznameye)

4. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğünün 1955 bütçe yılı hesabı katisine ait

mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi ile Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü 1955 bütçe yılı Hesabı Katı kanunu lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası (3/38, 1/63) (Ruznameye)

5. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğünün 1956 bütçe yılı hesabı katisine ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi ile Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü 1956 bütçe yılı Hesabı Katı kanunu lâyihası ve Divanı

Muhasebat Encümeni mazbatası (3/172, 1/229) (Ruznameye)

6. — İstanbul Üniversitesi 1958 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/305) (Ruznameye)

7. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1958 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1), (A/2) ve (B) işaretli cetvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/306) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15,05

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KÂTIPLER : İhsan Gülez (Bolu), Abdullah Keleşoğlu (Samsun)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.

(Eskişehir Mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı.)

REİS — Celseyi açıyorum.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Divanı Muhasebatta münhal bulunan Daire Reisliği seçimi (3/307)*

REİS — Divanı Muhasebatta münhal bulunan Daire Reisliği için bundan evvel yapılan seçimlerde nisabın dolmaması sebebiyle bugün üçüncü defa seçime geçiyoruz. En fazla rey alan Ragıp Ögel (133), Cafer Olcay (127) reyle nisabı dolduramadıklarından bu iki arkadaş arasında seçime geçiyoruz.

Üç kişilik tasnif heyeti seçeceğiz:

Ferda Güley (Ordu), burada mı? (Burada sesleri)

Mehmet Eyüpoğlu (Erzurum), burada mı? (Yok, sesleri)

Ş. Refik Soyer (Niğde), burada mı? (Yok, sesleri)

Mithat Perin (İstanbul), burada mı? (Yok sesleri)

Ali Harputlu (İstanbul), burada mı? (Yok, sesleri)

Ahmet Fırat (Malatya), burada mı? (Yok, sesleri)

F. Ahmet Barutçu (Ankara), burada mı? (Yok, sesleri)

Gazi Yiğitbaşı (Afyon Karahisar), burada mı? (Yok, sesleri)

Hieri Sezen (Eskişehir), Burada mı? (Yok, sesleri)

Talât Alpay (Yozgad), burada mı? (Yok, sesleri)

Selim Telliğaoğlu (Mardin), burada mı? (Yok, sesleri)

Ali Rıza Kılıçkale (Kayseri), burada mı? (Burada, sesleri)

Sefer Eronat (Yozgad), burada mı? (Burada, sesleri)

Ferda Güley, Ali Rıza Kılıçkale ve Sefer Er-
onat arkadaşlarımız tasnif heyetine seçilmişler-
dir.

Seçime hangi intihap dairesinden başlanaca-
ğına dair kur'a çekiyoruz:

Sivas, Sivas mebuslarından itibaren seçime
başlıyoruz, lütfen arkadaşlar, reylerini istimal
buyursunlar.

Reylerini kullananlar lütfen salonda yer-
lerini alsınlar, müzakereye devam edeceğiz.

Reylerini kullanmayan arkadaşlar var mı,
efendim? Rey toplama muamelesi bitmiştir. Tas-
nif Dahiliye Encümeninde yapılmaktadır.

2. — *Umumi hayata müessir âfetler dolay-
sıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara
dair kanun lâyihası ile Çankırı Mebusu Ferhan
Arkan ve 5 arkadaşının, Çankırı vilâyetinde
sel baskını dolayısıyla vukua gelmiş olan zarar-
ların giderilmesi, Kırşehir Mebusu Hayri Ço-
puroğlu ve 2 arkadaşının, Kırşehir vilâyetinde
sel baskını dolayısıyla vukua gelmiş olan za-
rarların telâfisi hakkında kanun teklifleri ve
Muvakkat Encümen mazbatası (1/213, 2/185,
2/192)*

REİS — Heyeti umumiyesi üzerindeki mü-
zakerelelere devam ediyoruz. Söz encümenindir.
Buyurun, encümen..

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM
ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım; ge-
çen toplantıda kanunun tümü üzerinde konuşan
arkadaşlarımın tevcih buyurmuş oldukları sual-
lere cevap vermek üzere huzurunuzda gelmiş bu-
lunuyorum. Hükümet' adına da bendenizden
sonra Sayın İmar ve İskân Vekili konuşacak-
lardır.

Maraş Milletvekili Nusret Durakbaşa, arka-
daşım lâyihada önleyici tedbirler hakkında hü-
kümle bulunmadığını söylediler. Lâyihada ön-
leyici tedbirlere yer verilmiştir. Teferruatın tes-
bitinden kaçınılmıştır. Filhakika umumi hayata
müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirleri
önceden bütün teferruatıyla tesbit etmeye imkân
yoktur. Esasen bu caiz de değildir. Çünkü bun-
ların tesbiti devamlı surette yapılacak araştı-
rılmalarla mümkün olacaktır. Komisyonumuz bu
hususun temini için Hükümet tasarısına 5 nei
madde olarak İmar ve İskân Vekâletine bu mev-
zuda çalışacak enstitü ve kurumlar teşkili yet-

kisinin tanınmasını derpiş etmiş ve bir madde
olarak tedvin etmiş bulunmaktadır. Nitekim
İmar ve İskân Vekâleti bu mevzudaki çalışma-
larına başlamıştır. Yangınlardan koruma ens-
titüsünün teşkiline ait hazırlanmakta olan ta-
sarısı kısa müddet sonra Heyeti Celilenizin tas-
vib'ine sunulacaktır.

Kars Mebusu Sırrı Atalay arkadaşımız, tabii
âfetlerin tarifine, lâyihada yer verilmediğini
syölediler. Filhakika kanunda tabii âfetlerin ta-
rifi yapılmamıştır. Arkadaşlarım, takdir buyu-
rular ki, bütün bir âfetler manzumesini içine
alacak bir tarifi yapılması mümkün değildir.
Biz esasen tarifi değil, tadadi c.hetini tervicet-
miş bulunuyoruz. Sebebi de şu umumi hayata
müessir; tabii âfetlerin mahiyetinde benzerlik
yoktur. Sonra bugün derpiş edilmeyen hâdis-
eler yarın umumi hayata müessir bir âfet olarak
telâkki edilebilir. Bu itibarla tadadi yol tercih
olunmuştur. Ancak umumi hayata müessir tâbi-
rinin mahiyeti üzerinde durulabilir ki, Kars Me-
busu Mehmet Hazer arkadaşımın da bu tâbirin
tâyininde kıstasın ne olacağını belirtmesini
istediler. Bu kıstas, cemiyetin hayatını umumi
olarak aksatacak âmme hizmetlerinin durma-
sını intacedecek hâdiselerdir ki, bunlar esasen
mütehassıs organların tetkikinden geçecek, İmar
ve İskân Vekâletince tesbit olunacak ve Vekil-
ler Heyetince karara bağlanacaktır. Bu husus
kanunda sarahaten yer almıştır. Maddelere
geçildiği zaman görülecektir. Yine Sırrı Atalay
arkadaşımız, kanun lâyihasının Adliye Encü-
meninden geçmemiş olmasını tenkid buyurdular.
Yüksek Heyetiniz bu lâyiha için bir Muvak-
kat Komisyon teşkilini kabul buyurmuş ve bu
salâhiyetini kullanırken Muvakkat Komisyona
Adliye Encümeninden eleman tefrik etmemiş-
tir. Çünkü, kanun lâyihası esasen Adliye Encü-
menine de havale edilmiş değildir. Diğer taraf-
tan kanun bünyesi itibariyle bir teknik ve malî
yardım kanunudur. Kaldı ki, lâyihayı Hükü-
met hazırlarken Adliye Vekâletinin mütalâası
alınmıştır.

Çankırı Mebusu Sayın Naşit Fırat arka-
daşımız, Muvakkat Komisyonu teşkil eden üyelere-
den birçoklarının mazbatada imzalarının bu-
lunmadığını beyan buyurdular. Dahilî Nizam-
namemizin 34 neü maddesinde, Encümen maz-
batasının Reis, Mazbata Muharriri ve kâtip ile

beraber müzakerelerde hazır bulunmuş âzalar imzalar, diye sarahat mevcuttur.

Adana Mebusu Sayın Hamdi Öner arkadaşımız idari makamlara verilen salâhiyetler üzerinde durdular. Bir kere arkadaşlar, umumi hayata müessir bir âfetin vukuu, vukubulduğu bölgede fevkalâde bir hal yaratır. Böyle bir zamanda idari makamlara bâzi salâhiyetlerin verilmesi tabiidir. Kaldı ki, bu salâhiyetler müddetle takyidolunmuştur. Hâlen mer'î bulunan 4373 sayılı taşkın sularla su baskınlarına karşı korunma ve zelzeleden önce veya sonra alınacak tedbirlere mütedair 4623 sayılı kanunlarda bu salâhiyetlerin müddetle takyidolunmadan verilmiş bulunduğunu hatırlatmak isterim. Arkadaşım lâyihanın 47 nci maddesinde malzeme, alât ve malların satışı, devri ve başka maksatlarla kullanılması halinde, kimin elinde bulunursa bulunsun, istirdadının Medeni Kanun hükümlerine aykırı bulunduğunu ifade buyurdular.

Lâyihanın 50 nci maddesi tetkik buyurulacak olursa görülür ki, kanunda yazılı vazife ve hizmetler için tahsis edilmiş olan menkul, gayrimenkul mallar ve alacakların Devlet mallarından sayılacağı açıklanmış bulunmaktadır. Diğer birçok kanunlarda da yer alan Devlet mallarının haiz olduğu rüçhaniyet 47 nci maddenin vaz'ını zaruri kılmıştır. Esasen bu husus metinde «Hükmolunur» denilmekle mahkemelerin salâhiyetlerine bırakılmıştır. Arkadaşlarımızın sorularından Hükümete taallük edenleri, Sayın İmar ve İskân Vekili tarafından cevaplandırılacaktır. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Usulün nesi hakkında?

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Sayın encümen sözcüsü arkadaşımız, Muvakkat Encümenin âzası olup da son celsede bulunmayanların imza hakkı yoktur şeklinde bir söz sarf ettiler. İleride, tatbikatta bir hataya meydan verilmemesi için de tavzih edeceğim.

REİS — Bunun, usulle bir alâkası yoktur.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Tatbikatta bir yanlışlığa meydan verilmesi için arz edecektim.

REİS — Buyurun Ekrem Bey.

MAZBATA MUHARRİRİ EKREM ANIT (Devamla) — Efendim, Dahili Nizamnamenin 34 ncü maddesinin 3 ncü fıkrasını mütalâa bu-

yursunlar. Aynen «Encümen mazbatalarını reis, mazbata muharriri ve kâtipten sonra müzakerede hazır bulunan âza imzalar». Bendeniz aynı hükmü arz ediyorum.

REİS — Kemal Sarıbrahimoğlu

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlar, bu, belki de bir müzakere yapılmış ve bir müzakerede kabul edilmiş lâyiha için bahis mevzuu olabilir. Fakat bu lâyihanın görüşülmesi mütaaddit celseler devam etmiş mütaaddit müzakereler geçmiştir. Belki son müzakerede bâzi arkadaşlar bulunmamışlardır. Fakat ondan evvelki birkaç oturumda bulunmuş, mütalâalar serd etmiş, teklif ileri sürmüş ve ona göre tadiller yaptırmış arkadaşların imzası bulunmıyacağı mânasına gelmez, usul de budur. Son celsede bulunmayan arkadaşlar imzada bulunamadı şeklinde şerh verilmek suretiyle Yüksek Meclise sevk edilmiş pek çok lâyiha vardır. Bu bakımdan usulî bir hata yapılmıştır. Ekrem Anıt'ın yapması lâzımgelen şey bunu itirafıyla, yanlış tatbikatı ileride düzeltmeye imkân vermektir. Benim de mâruzatım bundan ibarettir. Hata yapılmıştır, birçok arkadaşların emekleri sebk ettiği halde isimleri mazbatada zikredilmemiştir. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Dermeyan edilen husus Heyeti Umumiye ait bir mesele değildir. Dahilî bir meseledir. Encümen icabını yerine getirir.

İmar ve İskân Vekili buyurun.

İMAR VE İSKÂN VEKİLİ MEDENİ BERK (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım; huzurunuzda gelmiş bulunan (Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair kanun lâyihası) dolayısıyla arkadaşlarımızın lütfettikleri müspet mütalâa ve tenkidlere peşinen şükranlarımı arz etmek isterim.

Söz alan arkadaşlarımızın hepsi bu lâyihanın bir ihtiyaç zaruretiyle sevk edilmiş bulunduğu ittifak etmişlerdir. Arkadaşlarımızın mütalâa ve tenkidlerine cevap vermeden önce müsaadenizle bu lâyihadaki müstakar esaslar, mevcut ve mer'î mevzuatımıza göre getirdiği yenilikler hakkında kısaca mâruzatta bulunacağım. Bu suretle lâyiha metni hakkında sayın âzaya eski mevzuatla yenisini mukayese imkânını vermeye çalışacağım.

Yeni lâyihadaki esaslar ve yenilikler şunlardır :

1. Umumi hayata müessir âfetler için alınacak tedbirler ve yapılacak yardımlara karşılık olmak üzere bu lâyiha ile bir fon teşkil olunmaktadır. Filhakika bir felâket vukuunda her türlü yardımı sağlamak ve sonunda plân ve haritaları yapmak, arsa ve arazi temin etmek, lüzum ve ihtiyaca göre felâketzedeleri süratle birer meskene kavuşturmak için bir döner sermaye tesisi, muntazam ve devamlı surette faydalanılacak bir malî kaynak temini bugüne kadar edindiğimiz tecrübeler dolayısıyla lüzumlu bulunmuştur. (Eskiden her felâkete mahsus kanunla bir bütçe tahsisatı ve yardım çıkartılır, bu zaman kaybına müncer olur idi.)

2. Lâyiha birçok âfetleri şümulü içine almaktadır. Halen mer'î mevzuatımızda yangın, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzerleri gibi umumi hayata müessir âfetler hakkında yapılacak yardımları ve alınacak tedbirleri belirten hiçbir kayıt yoktur. Lâyiha bunları toplamakta ve geniş bir tatbikat sahası derpiş etmiş bulunmaktadır.

3. Taşkın sulara ve su baskınlarına karşı korunma Kanunu ile yer sarsıntısından evvel ve sonra alınacak tedbirler hakkındaki kanunda mevcut çalışma mükellefiyetine tâbi olanlara halen hiçbir ücret verilmemektedir. Bu lâyiha ile ilk 3 günden sonra bedeni mükellefiyet için ücret ödenmesi derpiş olunmuş ve ayrıca bedeni mükellefiyet için yaş kaydı konulmuştur.

4. İdare makamlarına tanınan fevkalâde şüphâliyetler müddetle tahdit ve takyid olunmuştur. Mer'î mevzuatımızda bu müddetler tahdidedilmemiştir.

5. Binalarda tehlikenin giderilmesi için verilen mühletler artırılmıştır. (Mer'î kanunda 15, lâyihada 30 gün)

6. Âfete mâruz kalan bölgelerde memurlara yardım mahiyetinde olmak üzere verilecek avansların miktarının maaş ve ücretlerinin üç misline kadar çıkarılabileceği kabul edilmiştir. (Mer'î kanunda iki maaştır.)

7. Âfete uğriyan bölgelerde imar plânı mevcut değilse âzami bir sene zarfında ihzârı da kabul edilmiştir. (Mer'î kanunda üç yıldır.)

8. İdarî makamlarca verilen para cezalarına sulh mahkemelerinde itiraz hakkı tanınmıştır.

9. Felâkete uğriyanlardan evi yıkılanlara birer mesken yapılması esasî vaz' olunmuştur.

10. Felâket bölgesinde kira ile oturanlara da kiralanmak üzere meskenler yapılması kabul edilmiştir.

11. Ayrıca millî servetin korunması için ihtisasa dayanan enstitü ve kurumların teşkili prensibi vaz' olunmuştur.

Bu kısa mâruzatımdan sonra kanun lâyihasının tümü üzerinde muhterem arkadaşlarımın mütalâa, tenkid ve temennilerine geçiyorum.

Nusret Durakbaşa arkadaşım yangınların, tabii âfet olmadığı halde bu kanunda yer aldığına işaret ettiler. Dikkatle tetkik edilecek olursa kanun, yalnız (Tabii âfetleri) şümulüne almayıp (Umumi hayata müessir âfetleri) şümulüne almıştır. Yangın da muntakavi olduğu takdirde umumi hayata müessir bir haldir ve bu sebeple lâyihada derpiş edilmiştir ve lâyihada (Umumi hayata müessir âfetler vukuunda alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar) unvanını taşımaktadır.

Aynı arkadaşım infilâk hâdiselerinin bu kanun şümulüne girip girmeyeceğini sordular. İnfilâk hâdiseleri bu kanunun mevzuuna dâhil değildir. Esasen bu gibi hâdiselerin önlenmesi bakımından alınacak tedbirler, gerek belediye mevzuatında, gerekse İş Kanununun 35 nci maddesine dayanılarak Çalışma ve Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletlerince müştereken hazırlanan ve Devlet Şûrasınca incelenip 1953 tarihinde yürürlüğe konulan «Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışılan iş yerlerinde alınacak tedbirler hakkındaki Nizamname» de yer almış bulunmaktadır.

Ayrıca harb silâh ve mühimmatı yapan hususi sanayi müesseseleri de kanunla kontrol altında bulundurulmaktadır.

Sırrı Atalay arkadaşım, lâyihada hukuk anlayışına aykırı fert haklarını ihlâl eden hükümler mevedolduğunu beyan ettiler. Lâyihadaki (istimlâk), (iş mükellefiyeti), (iskân) konularına dokundular. Bu mevzulara, maddelere geçildiği zaman temas edilmesi mümkün olmakla beraber burada bizim görüşümüzü de açıklamayı faydalı bulmaktayım. Lâyihanın 19 ncu maddesi, âfet bölgelerinde hasara uğriyan kısımlarla, hasara uğramıyan kısımlar dışında kalan İmar ve İskân Vekâletince tesbit edilen sahalardaki gayrimenkullerin temellükü hususundaki hükümlerin, Teşkilâtı Esasiye Kanununa bir aykırılığı yoktur. Şöyle ki :

a) Gayrimenkullerin bedelleri 19 ncu maddede gereğince hususi bir komisyonca takdir edilecektir.

b) Takdir edilen değere göre temellük edilecek gayrimenkul sahiplerine takdir edilecek bedeli ihtiva eden kıymet belgeleri verilecektir. Bu belgeler nakit değerinde olup, karşılıklarında parsellenmiş gayrimenkuller maliyet bedeli üzerinden tevzi edilecek ve arada fark husule gelirse karşılığı nakden ödenecektir. İstimlâk edilecek gayrimenkullerin bedelleri bu suretle tesviye edileceğine göre Teşkilâtı Esasiye Kanununun 74 ncu maddesinin ruhuna bir aykırılık mevcut değildir.

Esasen halen mer'î İstimlâk ve İmar kanunlarında da müşabih hükümler mevcuttur. Ezcümle İstimlâk Kanununun 26 nci maddesi mal sahibinin muvafakatiyle istimlâk bedeli yerine idarenin hususi emlakine bu bedele kısmen veya tamamen tekabül edecek miktarın temlikini caiz görmekte ve İmar Kanununun 41 ve 42 ve mütaakıp maddeleri de belediyeleri teadül teşkil eden gayrimenkulleri değiştirmeye yetkili kılmıştır. İlân yolu, bedele itiraz, tebligat, bir kararın Temyiz kabiliyeti olup olmayışı gibi usuli hükümler esasen Teşkilâtı Esasiye Kanununda yer almamış olup diğer kanunlarda bunlara dair hükümler sevk edilmiştir. Her kanuna gaye ve maksadının tahakkukuna hadim ve maksada erişmek için gerekli hükümlerin konması tabiidir. Kanun lâyihasının hususi hükümler ihtiva etmesi Teşkilâtı Esasiye Kanununa muhalefet teşkil etmez kanaatindeyiz.

Arkadaşımızın idare makamlarına verilen fevkalâde salâhiyetler hakkındaki mütalâasına gelince : Umumi hayata müessir âfetlerin tahaddüsü veya böyle bir halin önlenmesi için gerekli hükümler vaz'edilmiştir. Filhakika kanunun birinci maddesindeki âfetlerin vukuu fevkalâde bir hal olarak kabul edilmelidir. Bu hali önlemek için muvakkat bir zaman içinde valilerin tedbir almaları tabii vazifeleri icabıdır. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 74 ncu maddesinin son fıkrası «fevkalâde hallerde kanuna göre para, mal ve çalışmaya dair mükellefiyetlerin tahmil olunabileceğini» de tasrih etmektedir. Bu itibarla lâyihada bu mükellefiyetlerden bir kısmı, vatan- daşa üç güne kadar ücretsiz çalışma mükellefiyeti tanınmıştır.

Yedi ay önce Yüksek Meclisinizce kabul edilen sivil müdafaa kanununda da buna mütenazır hükümler mevcuttur. (Madde 12, 13, 18)

Bugüne kadar çıkmış ve halen mer'î birçok kanunlarda da buna müşabih hükümler vardır. Çekirge Kanununun 3 ncu maddesi, Muzır Hayvanların İtlâfı Kanununun 2 nci maddesi, Köy Kanununun 13 ncu maddesinin 24 ncu fıkrası, Orman Kanununun orman yangınlarına mütaallik faslı, Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu, Taşkın sulara ve su baskınlarına karşı korunma Kanununun 6 nci maddesi, yer sarsıntısından evvel ve sonra alınacak tedbirler hakkındaki Kanunun 3 ncu maddesi, Sıtma Savaş Kanununda hep buna benzer hükümler yer almış ve Yüksek Meclisin tasvibinden geçmiştir. Bu çeşitli çalışma mükellefiyetinin hepsinin (umumi menfaati) istihdaf ettiğinde şüphe yoktur.

Sırrı Atalay arkadaşım, ayrıca umumi hayata müessir âfetlerden önce veya sonra katî lüzum üzerine meskûn toplulukların başka yerlere iskânını da tenkid ettiler. Bu, (rızaen) olmak lâzımdır, dediler.

Muhterem arkadaşların; vatandaşların sıhhat ve hayatlarını tehdideden bir olay karşısında buldukları muntakada her zaman vukuu muhtemel bulunan âfetlerden korunması maksadiyle başka mahallere naklinde nasıl rızaları alınabilir? Vatandaşlar gitmiyoruz, tehlikeli yerde oturacağız derlerse ne olacak? Rızayı kabul etmek, âmmenin can ve mal emniyetinin her türlü tehlikelerden korunması maksadiyle alınması lâzımgelen tedbirleri zorlaştırır. Umumi hayata müessir âfet hallerinde vatandaşların şahsi mülâhaza ve arzularını nazara almak kanunun maksadına uygun yardımların yapılması ve tatbik edilmemesi neticesini doğurur. Bu sebeple mütehassis elemanların durumu incelemeleri, katî zaruret halinde Vekiller Heyetinin bu salâhiyeti istimal etmesi zaruri görülmüştür. Nitekim geçen yıl Haziran ayında kabul buyurduğunuz ve 1 Mart 1959 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan Sivil Müdafaa Kanununda da bu namüşabih bir hüküm mevcut bulunmaktadır.

Sefer Eronat arkadaşım ise, lâyihayı bir (içtimai sigorta) olarak vasıflandırmaktadır. Haddizatında bu kanun bir içtimai sigorta kanunu olmayıp umumi hayata müessir âfetlere

karşı alınacak tedbirler ve yapılacak yardımlar kanunudur. İctimai sigorta, malûmları veçhile; «Cemiyet içinde muhtelif tehlikelerin gerçekleşmesi halinde, çalışan kimse ile çalıştıran kimsenin (prim) adı altında ödediği karşılıkla, yardım yapılmasını taahhüt ve tazammun eden mecburi bir usul» dır.

Sigortada bir karşılığın bulunması esastır. Bu karşılığın alâkalı vatandaşlar tarafından prim şeklinde önceden ödenmesi icabetmektedir. Bu kanunda ise böyle bir vaziyet yoktur. Bu kanunla biz, Devlet eliyle köylerde, kazalarda, vilâyetlerde umumi hayata müessir âfetler vukuunda, vatandaşa mesken ve iş yeri temin ediyoruz. Yardımlar yapıyoruz. Âfetlerin vukuunu önleyici ve vukuundan sonra yapılacak işler hakkında tedbirler alıyoruz. İstihsal sahasında bulunup zarara uğriyanların zararlarını ise diğer mevzuatımız sağlamış bulunuyor. Ezcümle 3242 sayılı Kanun, muhtaç çiftçilere tohumluk ve yemeklik dağıtılması hakkında hükümleri muhtevidir. Keza 5254 sayılı Kanunla yine muhtaç çiftçilere ödünç tohumluk verilmesi için Ziraat Bankasına kredi açılması derpiş edilmiştir. Bu kanunda son defa. 6572 sayılı Kanunla yapılan tadilat ile kredi miktarı 150 milyon liraya kadar iblâğ olunmuştur. Ayrıca T. C. Ziraat Bankasının 3302 sayılı Teşkilât Kanununda zirai âfete ve kuraklığa uğramış bölgelerdeki borçların tehir ve teciline dair hükümler de bulunmaktadır.

Sefer Bey arkadaşımızın üzerinde durduğu toz erozyonu, kuraklık, don mevzuları ise zirai sigortaların şümül sahasına girer. Bununla beraber arz ettiğim kanunlarla henüz bu sigortanın tesis edilmemiş olmasına rağmen mümkün olan yardımlar yapılmaktadır. Zirai sigortaya giren bu mevzular bu lâyiha ile alâkalı mevzular değillerdir. Bu gibi olaylarda yabancı memleketlerdeki tatbikat da böyle cereyan etmektedir.

Mehmet Hazer arkadaşım, mahallî idarelere külfet ve malî hamule yüklenmemesini beyan ettiler. Ancak bu kanunla kurulacak fona, mahallî idarelerden alınacak hisselerin yekûnu tahminen üç, üç buçuk milyon lira civarındadır. Filhakika özel idarelerin 1957 masraf bütçeleri yekûnu 119 milyon liradır. Bunun yüzde yarımı 598 bin lira tutmaktadır. Belediyelerin 1957 masraf bütçeleri yekûnu ise 637 milyon liradır. Bunun da yüzde yarımı 3 milyon

lirayı biraz aşmaktadır. Bu miktar yapılacak hizmetlere ve bütçeden verilecek tahsisata ve İktisadi Devlet Teşekküllerinden alınacak hisselerle nispet olunduğunda malî külfet pek fazla sayılmaz. Ortalama olarak İktisadi Devlet Teşekkülleriyle sermayesinin yarısından fazlasına Devletin iştirak ettiği bankaların 1957 yılı sâfi kârlarının yüzde ikisi nispetindeki yarım hissesi de 4,5 milyon lira tutmaktadır. 1959 yılı bütçesinde derpiş ettiğimiz yardım miktarı da 18 milyon lirayı bulduğuna ve bu tahsisatın yetmemesi halinde mevcut mevzuata göre 30 milyona kadar artırılması mümkün olduğuna göre, mahallî idarelerin ödeyeceği takriben 3,5 milyon liraya nazaran Hükümetin derpiş ettiği tahsisat miktarı daha fazla bulunmaktadır.

Mehmet Hazer arkadaşım aynı teberrurların toplanması keyfiyetinin yeni bir teşkilât icabettireceği ve müşkülât doğuracağı endişesini izhar ettiler. Kendileri ile bu hususta mutabık bulunmaktayız. Maddelerin müzakeresinde mütalâalarının nazarı itibara alınmasının yerinde olacağı kanaatindeyim.

Naşit Fırat arkadaşımız da müessesatı maliyenin bu yıl başından önce bütçelerini hazırladıklarını, bu mükellefiyetin nasıl yerine getirileceğini sordular.

Lâyiha Yüksek Heyetinizin tasvibine iktiran ettiği takdirde 1 Mart 1959 dan itibaren yürürlüğe girecektir. Tabiiyle ilgili müesseseler bütçelerinde münakale yapmak ve tahsisatlarını tertiplemek suretiyle fona hisselerini ödiyeceklerdir. Hükümet bütçesine de bu mevzu da gerekli tahsisat mütaden konmuş bulunmaktadır.

Yine Naşit Fırat arkadaşım, geçen yıl Çankırı ve Kırşehir sel baskınları dolayısıyla Hükümetin 5607 sayılı Kanun gereğince kullanmış bulunduğu sarf salâhiyetine ait kanunun huzuruza getirilmemiş bulunduğunu beyan ettiler. Bu husustaki lâyiha 12 Ocak 1959 tarihinde Yüksek Meclise takdim kılınmış, bu suretle 5607 sayılı Kanun icabı da yerine getirilmiştir.

Nihat Sargınalp arkadaşımız da Erozyon hâdiselerini önliyecek tedbirleri lâyihanın ihtiva etmediğine işaret ettiler. Biraz önce arz ve izah ettiğim gibi bu hâdiseyi de (tabii âfetler sigortası) içinde mütalâa etmek lâzımgelir. Bu mevzu ile uğraşan, teknik teşkilâtı olmayan ve-

kâletime yepyeni bir vazife verilmiş olacaktır ki bunu, bugün için mümkün görmemekteyim. Esasen Büyük Millet Meclisi encümenlerinde müzakere edilmekte olan (Toprak Muhafaza Umum Müdürlüğü Kanunu) Nihat Sargınalp arkadaşımızın gelmesini temenni ettiği hükümleri ihtiva etmektedir.

Hamdi Öner arkadaşım da, kanun tasarısının çok acele hazırlandığını söylediler. Bu kanun geçen celsede, Muvakkat Komisyonun Sayın Başkanı tarafından da izah olunduğu ve hile 8 senelik bir çalışmanın mahsulüdür. 1951 yılından beri bu mevzu üzerinde muhtelif vekâletler çalışmışlar, huzurunuzda gelen lâyihada emekleri geçmiştir. Bu bakımdan lâyihanın ihtiyaca cevap verecek şekilde tanzimi hususunda âzami gayret sarf edilmiş bulunmaktadır.

Yine Hamdi Öner Bey, İmar ve İskân Vekiline para cezası tarhi hususunda salâhiyet verildiğini beyan ettiler. Lâyihanın Muvakkat Komisyon tadil teklifinin 39 ncu maddesiyle vekâletimize verilen salâhiyet, hisselerini vaktinde ödemiye müesseselerin mesul muhasip ve âmiri italarına yine maddede tâyin olunan ahval ve şartlar dairesinde tehhür cezası tatbikidir. Kanunun tatbiki için zaruri olan ve birtakım kayıt ve şartlara bağlanmış olan bu salâhiyetin vekâletimizce icabı gibi kullanılacağına şüphe yoktur. Aynı zamanda kusursuz sayılabilecek ahvalde tehhür cezasının tatbik edileceği de tabii bulunmaktadır.

REİS — Halil Akkurt.

HALİL AKKURT (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar; müzakere etmekte olduğumuz kanun umumi hayata müessir tabii âfetler kanunu olması dolayısıyla; Nihad Sargınalp arkadaşımızın bundan evvelki oturumda vermiş olduğu tavrı ve bu kürsüde ifade etmiş olduğu dilekleri bu kanunun çerçevesi içinde mütalâa etmek imkânını göremiyorum. Bu sebeple söz almış bulunuyorum.

Muhterem İmar ve İskân Vekili arkadaşımız bir nebze Toprak muhafaza ve sulama işleri kanun tasarısından bahsettiler. Ama bu kanunlar henüz encümene gelmemiştir. Bu tasarının bir an evvel Meclise getirmesini rica ederim. Nihad Sargınalp arkadaşımızın kanunlaşmasını, maddelçmesini arzu ettiği sel suları teşekkülleri erozyonlar tasarısı, zirai sulama kanunu tasarısı da

yer almıştır. Binaenaleyh; Nihad Sargınalp arkadaşımızın, şimdi müzakere etmekte olduğumuz kanuna bu gibi maddelerin ilâve edilmesini ve lâyihanın Ziraat Encümeninde mütalâa edilmesi teklifinin şimdilik lüzumsuz olduğunu ve önümüzdeki günlerde Yüksek Meclisimize arz edilecek olan bu kanunun, yani Toprak muhafaza ve zirai sulama Kanununun içinde bu mevzuların yer almış olduğuna işaret ederek, bu lâyihanın Ziraat Encümenine havalesinin yersiz bulunduğunu arz etmek için söz almış bulunuyorum. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Efendim, daha 10 arkadaşımız söz almış bulunmaktadırlar. Bundan evvelki İnikatta da bu mevzu müzakere edilmişti. 2 tane kifayeti müzakere tavrı vardır, müsaadenizle okutuyorum.

HİMMET ÖLÇMEN (Konya) — Kifayet aleyhinde söz istiyorum.

REİS — Okutalım da söz vereceğim.

Yüksek Reisliğe

Müzakereler kâfidir. Oya vaz'ını arz ederim.
Samsun Mebusu
Hamdi Tekay

Yüksek Reisliğe

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle, yapılacak yardımlara dair olan kanun lâyiha ve teklifinin tümü üzerindeki konuşmaların neticesinde mevzu anlaşılacaktır. Söz alan arkadaşlardan bâzılarının da maddeler üzerinde konuştukları da müşahede edilmiştir. Bu sebeple lâyiha ve teklifin tümü üzerindeki konuşmalar kâfidir. Reye arzını arz ve teklif ederim.

Yozgad Mebusu

Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu

REİS — Kifayet aleyhinde buyurun Himmet Ölçmen.

HİMMET ÖLÇMEN (Konya) — Muhterem arkadaşlarım, umumi hayata müessir âfetler hakkındaki kanun yıllardan beri özlenen bir kanundur. Nafia Encümeninde yıllarca bu lâyiha üzerinde çalışılmış ve bir noktada temerküzü arzu edilmiştir. Fakat bugüne kadar bu nevi gerek tabii gerek umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla fiilen ilk yardımı yapmakla meşgul olan Kızılay, bu kanunun neşriyle birlikte bu işte ne suretle iş birliği yapılacağı hakkında bâzi

mülâhaza ve bu sebeple bâzı tadil tekliflerimiz olacaktır.

Bu sebeple kifayete karar vermezseniz görüşmekte olduğumuz kanun çıktıktan sonra bu hayır müessesesiyle ne suretle iş birliği yapılacağını izah ve tekliflerimizi arz etmek hususunda bizlere imkân vereceksiniz. Takdirlerinize arz ederim.

REİS — Kifayeti müzakereyi kabul edenler... Etmeyenler... Kifayet kabul edilmiştir.

İki taktir var, okuyoruz efendim.

Yüksek Riyasete

Şifahen arz ettiğim sebeplere binaen, lâyihanın; Adliye, Dahiliye, İmar ve İskân, Nafia, Ziraat ve Bütçe encümenlerince tetkikini temin için bu encümenlere havalesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Kars Mebusu
Sırrı Atalay

T. B. M. Meclisi Başkanlığına

Müzakeresi yapılan Tabii âfetler Kanununun, şifahen arz ettiğim sebeplerle bir defa da Ziraat Encümeninde müzakeresini arz ve teklif ederim.

Gümüşane Mebusu
Nihat Sarginalp

REİS — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, lâyihanın; Adliye, Dahiliye, İmar ve İskân, Nafia, Ziraat ve Bütçe encümenlerinde yeniden tetkikini tazammun eden taktirini reylerinize arz ediyorum, kabul edenler.. Etmeyenler.. Taktir kabul edilmemiştir.

Gümüşane Mebusu Nihat Sarginalp'ın, lâyihanın, Ziraat Encümeninde görüşülmesini tazammun eden taktirini reylerinize arz ediyorum, kabul edenler.. Etmeyenler.. Taktir reddedilmiştir.

Maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum, kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Encümen mazbatasında müstaceliyetle görüşülmesi teklif ediliyor.

İZZET AKÇAL (Rize) — Bu teklifin aleyhinde söz istiyorum efendim.

REİS — Müstaceliyet müzakeresiz reye vaz' edilir. O itibarla söz vermeme imkânsızdır.

Müstaceliyetle müzakeresini kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle, yapılacak yardımlara dair

Kanun

Umumi hükümler

MADDE 1. — Yer sarsıntısı, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzerleri gibi âfetlerde yapıları ve âmme tesisleri, umumi hayata müessir olacak derecede zarar gören veya zarar görmesi muhtemel olan yerlerde ve bu kabül âfetlerin vukuunda alınacak âcil tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Zararın umumi hayata müessir olup olmadığına İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti karar verir.

Şu kadar ki, âfet vukuunda bu kanun gereğince alınması lâzımgelen âcil tedbirlerin ittiha-zına âfetin vukubulduğu bölgenin valisi yetkilidir.

REİS — Dursun Akçaoğlu.

Beyefendiler, yalnız madde üzerinde görüşülmesini rica ederim.

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Muhterem arkadaşlarım, bu kanun büyük bir boşluğu doldurmuş oluyor. Tabii bundan memnun olmayacak hiçbir arkadaş yoktur. Biliyorsunuz memleketimiz zaman zaman deprem, su baskısı ve yangın gibi menşei muhtelif âfetlerle karşılaşıya kalmıştır. Ve bunlardan hâsıl olan zararların telâfisi için de hususi kanunlar çıkarılmıştır. Binaenaleyh bir boşluğu doldurması yönünden Hükümetin getirmiş olduğu bu kanun bizi son derece memnun etmiştir. (Soldan, bravo Dursun Akçaoğlu sesleri) Onun için Hükümete teşekkür ederim, ancak;

Biliyorsunuz ki, nihayet kanun umumidir. Malûmuâliniz geçen sene Mayıs ayının 15 ve 24 ünde Çankır'da, 29 unda da Kırşehir'de bir felâket olmuş ve bu felâketler için iki tane hususi kanun teklifi getirmiştik. Bunu mütaakip Hükümet de bu kanunu getirdi. - Hükümetin getirdiği kanun yüzünden - Bizim getirdiklerimiz konuşulup kanuniyet kesbedemediğinden Çankırı ve Kırşehir halkına gerekli fayda sağlanamadı. Bundan evvel, meselâ 1950 yılında Eskişehir sel baskınından zarar görenler için yapılacak meskenler hakkındaki Kanun, Gerze yangınından, Lüleburgaz ve İncece'de su baskınından zarar görenlere yapılacak yardım hakkındaki Kanun, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Kırklareli, Konya ve Denizli vilâyetlerinde 1955 -

1956 yıllarında tabii âfetlerden zarar görenlere yapılacak yardım hakkındaki Kanun, Muğla, Denizli, Bolu, Aydın ve Sakarya vilâyetleri dâhilinde vukua gelen yer sarsıntısından zarar görenlere yapılacak yardım hakkındaki Kanun, ve yine arkadaşlarımız 1957 senesinin altıncı ayında Muğla, Denizli, Bolu, Aydın vilâyetlerimiz dâhilinde vukua gelen yer sarsıntısından zarar görenler hakkında tedvin edilmiş olan Kanun Muhterem Heyetçe hususi olarak kabul edilmiş, bu bölgelerdeki zarardide vatandaşlarımızın zararları siz Muhterem Heyetinizin reyleriyle izale edilmeye çalışılmıştır. Halen görüştüğümüz kanun acele kabul edilse dahi ve muhterem vekâletin hüsnüniyetle işi ele almasına ve çalışmasına rağmen, bilhassa mesken hususundaki zararları kısmen karşılamamıza rağmen, ekin tarlaları taş yığınlarıyla ekilmez hale gelmiş, eşkâlini kaybetmiş, mal kaybına uğramış, vatandaşın muhtelif zararları bu kanunla maalesef gerekli şekilde telâfi edilemeyecektir. Hulâsa bu kanunun tatbiki de gecikeceği cihetle gerek Çankırı'da, gerekse Kırşehir'de vatandaşın zararları telâfi edilememekte devam edecektir.

Muhterem arkadaşlar, biliyorsunuz ki, geçen seneki Çankırı sel felâketi dolayısıyla başta sayın Reisi cumhur olmak üzere Dahiliye, Münakalât, Nafia, İmar ve Millî Müdafaa Vekilleri için ehemmiyet ve müstaceliyetini görerek hep beraber (hattâ M. M. Vekili helikopterle gelmişlerdi) Çankırı'yı ziyaret etmişler ve bütün zararların en kısa zamanda telâfi edileceğini vait buyurmuşlardı. Fakat aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen bu vaitler yerine getirilememiştir. Allah razı olsun yalnız İmar Vekili 40 tane binanın inşaatına başlamıştır. Ve bu inşaatın bir kısmı halen devam etmekte.

Muhterem arkadaşlarımız, Muhterem Heyetinizin bizim kanunumuzu müzakere edip gerek Çankırı, gerekse Kırşehir'li vatandaşlarımızın bilhassa köylü vatandaşlarımızın zararlarını gidermek hususunda lütüfkâr davranmanızı rica ederim.

Şimdi muhterem arkadaşlar, Çankırı sel felâketinden zarar gören vatandaşların durumunu şöyle hulâsaten arz edecek olursam, Hükümetin bu getirdiği kanun lâyihası ile zararlarının giderilemeyeceğini takdir buyurursunuz.

Hasar : Şehirde tatlı çay üzerinde iki köprü

yıkılmış, 3 açık 1 kapalı sinema tamamen harabolmuştur. 38 ev tamamen, 45 ev ağır hasar, 96 ev orta, 54 ev de nispeten az hasar görmüştür. Korgun Bugay'da 4 değirmen 33 ev muhtelif derecelerde hasara uğramıştır. Birçok ev eşyası harabolmuştur, ayrıca, Korgun Bugay, Akçavakfı, Merzi, İkiçam, Anuza, Handırı, Aşağıayan, Yenice, Kesecik, Dikenli, Şıhlar, İldızım, Apsarı'da mal ve can kaybına sebeb olmuş meselâ Korgun'da 6 912 küçük ve büyük baş hayvan, İkiçam'da 156 sığır, Handırı'da 150 koyun telef olmuştur.

Şimdi muhterem arkadaşlarımız, hulâsa olarak, benim Hükümetten temennim şudur. Kanun nasıl olsa umumi olarak hakikaten koruyucu hem de tedavi edici olarak memlekete birçok faydalar sağlayacaktır. Ama bu şimdi bizim yaralarınıza merhem olmaz. Şayet evvelce hususi kanunlarla çıkarılmış iken şimdi Çankırı ve Kırşehir kanunu ele alınmayıp böyle umumi bir kanunla bu bölgelerin zararları ihmale uğrarsa; buradaki vatandaşlar, acaba muhalefete rey verdiğimiz için mi, böyle oluyor diye yanlış, bir zehaba ve hükme varabilirler. (Soldan Ooo... sesleri.)

Sitem etmiyorum arkadaşlar, belki oradaki vatandaşların aklına böyle bir şey gelebilir diye bahsediyorum. Evvelce Eskişehir için şu için, bu için hususi kanunlar çıkarıldı da, şimdi bizim için çıkarılmıyor diye aklına bu kadarelik bir istifham gelebilir.

Benim Büyük Meclisten ve Hükümetten istirhamım, bu şekilde mağdur kalan vatandaşları sitem etmekten kurtarmak için elinizden gelen bütün imkânları, bu iki vatan köşesine de esirgememenizi ricadır. Başka mâruzatım yoktur.

REİS — Nusret Durakbaşa.

Bir dakika müsaade buyurun, İmar ve İskân Vekili.

İMAR VE İSKÂN VEKİLİ MEDENİ BERK (Niğde) — Dursun Akçaoğlu arkadaşlarımız bu kanuna kendi memleketinde vukua gelmiş olan zararı ve Kırşehir'de vukua gelen zararları temin ve telâfi eden bir muvakkat madde konmuş olduğunu ilâve ederek sözlerime başlayayım.

Bir kere Dursun Akçaoğlu arkadaşım bilirler ki, felâketin vukuunu mütaakıp, alâkali

vekiler ve vekâlet mümessilleri derhal Kırşehir'e ve Çankırı'ya gitmişlerdi. Bizim Çankırı merkezinde tesbit etmiş olduğumuz hasarın miktar ve mahiyeti şuydu : 38 ev tamamen yıkılmış, 25 ev ağır hasara uğramış, 92 ev orta hasara ve 54 ev de az hasara uğramıştı. Yani 233 ev hasar görmüş. Bundan başka 35 ahır, 10 samanlık, 13 ağıl, yıkılmıştır. Köylerde de 3 ev yıkılmış, bahsettikleri Aksarı köyü, Kargın ve Korgun köylerinde de 4 bina hasar görmüştür. 13 orta, 13 az hasar görmüştür. Bu suretle köylerde 33 gayrimenkul hasar görmüştü. İlk ve âcil yardımlar derhal yapılmıştır. Nafia Vekâleti tarafından ve Kızılay eliyle tel havalesiyle 16 bin lira gönderilmiştir. Sonra Kızılay tarafından üç defada olmak üzere 134 bin lira yardım gönderilmiştir. 200 çadır, 718 battaniye, 800 elbise olmak üzere de yardım malzemesi gönderilmiştir. Ziraat Bankasına üçte bir nispetinde hasar gören müstahsil vatandaşların mevzuat dâhilinde mevcut borçları te-cil edilmiş, yeniden zirai kredi açılması hususunda mahallî şubelere salâhiyet verilmiştir. Ziraat Vekâleti tarafından da, seylâp sebebiyle muhtaç duruma düşmüş vatandaşlara yardım edilmek üzere ve % 40 nispetinde zarar görenlere 950 ton buğday ve 350 ton arpa tevzi edilmiştir; Çankırı merkezinde, Kastamonu yolu üzerinde bir iskân sahası satın alınmıştır. Binaenaleyh bu hususta arkadaşlarımızın söylediklerine hak vermek imkânsızdır; zira bu sahanın imar plânı harita ve kadastrosu yoktu. Ancak, bu müddet içinde bunları yapabildik; sonra, tamamen kendi istekleri üzerine bunlar bitirilmiş ve gelecek sene ikmal edilmek üzere 40 evin inşasına başlanmıştır; ayrıca subay aileleri meskenleri için de ordu subay lojmanları için Atış Okulu civarına inşaya başlanmıştır.

Şimdi arkadaşlarımız; hükümetin, memleketin hangi köşesi felâkete uğrarsa uğrarsın, Allah bu gibi felâketlerden memleketimizi korusun, hiçbir siyasi maksat gütmeyen derhal vazife başına koştüğünü arkadaşlarımız da kabul etmektedirler. Biz vatandaşlarımızın uğradığı felâket muvacesesinde siyasi kanaatlerine bakmadan daima hizmet ve vazifelerinde bulunmaktayız.

Dursun Akçaoğlu arkadaşımız dediler ki, Kırşehir ve Çankırı için hususi bir kanun çıkartmadınız. Konuşan arkadaşım bu suretle beni te-yid ettiler. Bu kanunla bu vilâyetler de imar

edilmektedir. Biz, Bursa'da felâket olduğu zaman da kanun çıkarmadan Bursa'nın yardımına koştuk. Hizmetlerimizi hiçbir zaman siyasi maksatlarla yapmadığımızı arkadaşımız lütfen kabul etsinler.

Kanunun muvakkat birinci maddesi, «bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce;

A) 1958 yılında vukubulan sel baskımından zarar gören Çankırı vilâyet merkezi;

B) 1958 yılında vukubulan sel baskımından zarar gören kırşehir vilâyetinin Kızılcı ve Örcün köyleri» bu kanundan faydalanacaklarını peşinen kabul etmektedir.

REİS — Nusret Durakbaşa.

NUSRET DURAKBAŞA (Maras) — Muhterem arkadaşlarım, bir evvelki konuşmamda olduğu gibi bugün de sözlerime, bu kanun lâyihasının büyük bir ihtiyacı karşılayacağı kanaatinde olduğumu söyliyerek başlıyorum. Bununla beraber âcilen neticelendirilmesi lâzımgelen bir kanundur da.. Yalnız, mümkün olduğu kadar süratle çıkarılmış olmasını temenni etmekle beraber, maddeler üzerinde de dikkatle durarak eksik ve noksan taraflarını telâfi etmek için hepimiz dikkatimizi, bu mesele üzerinde teksif etmek mecburiyetindeyiz. Bu itibarla bendeniz lâyihanın 1 nci maddesini dikkatle tetkik ettim ve mükerrem okudum. İtiraf edeyim ki, bir kısım eksiklikler tesbit etmiş bulunuyorum. Evvelâ katî bir karara varamadım, bu lâyihanın birinci maddesi buraya nasıl konmuş? Ne maksatla konmuş? Tatbikat sahasını gösteren birinci maddenin birinci fıkrasına, lüzum yoktur; kanun sonuna kadar okunduğu takdirde, esasen hangi ahvalde, ne zaman, ne vakti, nerelerde ve ne şekilde tatbik edileceği gayet sarih olarak anlaşılmaktadır. Bu itibarla böyle bir hükmün birinci madde olarak buraya konmasına lüzum bulunmadığına kaniim.

İkinci olarak, bu gibi âfetlere mâruz kalan yerlerde âmm müesseseleri ve yapıları umumi hayata müessir olacak derecede zarar gören mın-takalar İmar ve İskân Vekâletince teklif ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından tâyin edilecek. Bu kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası olarak bu hüküm bilmiyorum, ne sebeple konmuştur, nederece yerindedir, bilmiyorum.

İcra Vekilleri Heyetinin, çok uzak yerlerde vâkı olan hâdiseler için, bu hâdiseler üzerinde bu kanunun tatbik edilip edilmemesi hususun-

da karar yetkisi kanunun tatbiki bakımından birtakım aksaklıklara ve gecikmelere meydan vereceği kanaatindeyim.

Üçüncü olarak, bu maddenin 3 ncu fıkrası olarak; âfet vukuunda bu kanun gereğince; alınması lâzımgelen âcil tedbirleri âfetin vuku bulunduğu bölgenin vâlisi takdir eder, denmektedir. Halbuki kanunun 6 ncı maddesinde, vali ve Mülkiye âmirlerine tanınan birtakım yetkilerden bahsedilmektedir. Burada, bunun bir fıkra olarak bu maddeye eklenmesini lüzumsuz bulmaktayım. Bunun aynı mânayı ifade edecek şekilde değiştirilmesi mümkündür. Hattâ değiştirilmeden dahi bu mânayı 6 ncı madde ifade etmiş bulunmaktadır ve ifade etmektedir. Şu halde bu birinci maddenin ifade ettiğim sebeplere istinaden kanunda yer almış bulunmasını kafî surette izah edemiyorum. Bir kanaate varamadım.

Diğer taraftan bu birinci maddeyi kabul etmek dahi bâzı kusurları vardır. Bu madde gayrimütecanis bir maddedir. Bir maddenin içinde fıkralar birbirine mümasil fikirleri ifade ederler. Birbiriyle tamamen irtibatı olmayan fikirler bir madde içinde yer almamalıdır. Birinci maddenin birinci fıkrası âfetten evvel, âfet sırasında ve âfeti mütaakıp alınan tedbirler, yapılacak işler hakkında olduğu halde, ikinci madde doğrudan doğruya bir salâhiyeti, tâyin ediyor. Üçüncü madde de yine idare âmirlerine bir salâhiyet tanıyor. Birinci fıkranın üçe ayrılması mümkün olabilirdi. O da şöyle sıralanabilirdi : Âfetten önce alınacak tedbirler; âfet sırasında yapılacak yardımlar ve âfeti mütaakıp görülecek işler. Birinci maddenin birinci fıkrasını bu şekilde üç fıkraya ayırıp daha sarîh, daha güzel şekilde ifade etmek mümkün idi. İki ve üçüncü fıkraların demin de ifade ettiğim gibi tamamen lüzumuna kaani değilim. Burada bu maddelerin yeri yoktur ve kaldırılmasında bir mahzur yoktur. Yalnız birinci madde de bir şeye ihtiyaç var. Bu da umumi hayata müessir âfetlerin tarif ve tadadıdır. Umumi hayata müessir âfetleri A) Tabii âfetler, B) Tabii olmayan âfetler yani yangınlar, şunlar, bunlar olarak ayırmak mümkündür. Umumi hayata müessir olacak şekilde gelişme gösteren âfetler ikinci kısma eklenebilir ve burada ifade edilebilir. Maddenin mâna ve maksadında, tertiplerinde böyle aksaklık olduğu

gibi, maddenin kendisi de gayrimütecanistir. Aksaklıklar şudur; arz edeyim :

Şimdi şöyle diyor; öyle âfetler ki bunlar vâkı olduğu zaman âmme tesisleri veya yapıları umumi hayata müessir olacak derecede tahribedilecek. Bu takdirde ancak kanun müdahale edecektir. Bunu evvele de götürüyor. Yani, bu gibi âfetlere mâruz kalması muhtemel olan yerlere de götürüyor. Halbuki şu şekilde ifade edilmesi lâzımdı. Yani tabii âfetler vukuu muhtemel olan yerlere birinci kısım olarak ayrılmalı. Tabii âfetler ve umumi hayata müessir âfetlerin vukubulduğu yerler ikinci kısım olarak ayrılmalıdır. Öyle bir kayıt konmuştur ki, bir yerde âfet olsun veya vâkı olmak ihtimali olsun, bu da öyle olacak ki; hem umumi hayata tesir etsin, hem önceden tesbiti mümkün olsun. Burada bu madde içinde âfet olmadan evvel, olduktan sonra dahi aynı hüküm vârittir. Bu da maksadı ifade etmiyor kanaatindeyim. Bunu değiştirmek gerekir.

Geçen konuşmamda bahsetmişim. Âfetler, tabii âfetler ve sonradan olan âfetler olarak burada yer almış bulunuyor. Yangın tabii âfet arasına dâhil değildir. Tabii âfetlerle yangını kanunun heyeti umumiyesinde aynı hükümlere tâbi tutmak bilmem mümkün olur mu, olmaz mı? Yangını ve diğer âfetleri de demin arz ettiğim gibi umumileşmek istidadı gösterdiği takdirde buraya sokmak veyahut da yangını tamamen çıkarmak lâzımdır. Sonra, semavi ve arzi âfetler burada ismen yer almalıdır. Bu takdirde kanunun başlığının ve birinci maddesinin değişmesi icabeder.

Şimdi, bu izahatımdan sonra mâruzatım şu olacaktır : Eğer tensip buyurulursa Büyük Heyetiniz bu birinci maddeyi tekrar encüme havale buyursunlar. Gerek tertip bakımından, gerek mâna ve maksat bakımından ve gerekse mevcudiyetinin lüzumlu olup olmadığı şüpheli bulunan bu maddenin yeni baştan mütalâası yapılsın ve gerekli değişiklikleriyle tekrar müzakere edilmek üzere Heyeti Umumiyeye getirilsin. Bu mealde bir takrir veriyorum, lütfen nazarı itibara alınmasını arz ederim.

REİS — Asım Eren.

ASİM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Meclise yine umumi hayatımızın bir büyük ihtiyacını daha temin edecek olan

bir kanun, maalesef acele şekilde ve noksan olarak getirilmiştir. Bununla beraber bu kanunu düşünenleri, tedvin edenleri, buraya getirenleri, yine takdirle, şükranla karşılamak icabeder. Filhakika Sayın Vekilin burada buyurdıkları gibi, birçok eski kanunlarla, hususi kanunlarla, evvelce vukubulmuş âfetlere münhasır tedbir ve yardımları ve meselâ son defa kabul edilmiş olan Sivil Müdafaa Kanununda olduğu gibi Dahiliye Vekiline teffiz buyurduğunuz, hattâ Milli Savunma Vekiline ait işleri bile Dahiliye Vekiline tevdi ve havale buyurduğunuz umumi mahiyetteki kanuni tedbirler şimdi bu kanun lâyihası ile derlenip toplanmış bir vaziyettedir. Bu şükrana değer. Ancak yine bâzı noksanları vardır; bu noksanların birisi, bütün âfetleri ihtiva etmemesi ve dolayısıyla âfet tâbirinin iyi anlaşılmasıyla, şümüllü mânada kullanılmamış olması ve hattâ âfetlerin metinde tadadedilerek bu şekilde önümüze getirilmiş olmasıdır. Bilhassa memleketimizdeki başlıca âfetlerden olan zirai âfetler burada hiç zikredilmemiştir. Yani birinci maddenin en büyük noksanı sadece yapılara ve âmme tesislerine âriz olacak zararları veya olması muhtemel zararları âcil tedbirler ve yapılacak yardımlarla bertaraf etmeyi istihdaf eden mahdut gayeli bir kanun mahiyeti arz etmesidir. Bu sebeple noksandır. Biz bu maddeyi hiç değilse mezruatı da bir kelime ile içine alacak şekilde tedvin edilmiş görmek isterdik. Zira su baskınlarının daha ziyade zarar verdiği memleket bölgeleri en ziyade ziraat alanında hasar görmektedir. Meselâ, muvakkat 1 nei maddede zikrettikleri Niğde'nin Gümüşdere kasabası ve keza burada zikredilmemiş olan yine kendi Niğde vilâyetimizdeki diğer Aksaray, Bor, Niğde ve Ulukışla kazalarına ait bâzı kasaba ve köyler mütemadi seylâp yüzünden mütemadi zirai zarar görmektedirler. Yani ekseriya bu zararın mezruata inhisar ettiğini görmekteyiz. 1 nei maddede bunun dâhil edilmemiş olmasını büyük noksan telâkki ederim.

Kaldı ki, meselâ, İstanbul'da son zamanda vukua gelen ve kaza mahiyetinde olan, fakat hakikaten umumi hayata müessir bir mahiyet alan âfetler yani infilâk ve saire şeklindeki âfetler, eğer maksat zarar gören vatandaşa yardım ise, yıkılan binalarını tamir ve yeniden inşa etmeğe veya ondan mütevellit olarak yeni, yeni geniş imar düzeltmeleri yapmaksı, o halde bütün bunları bu kanunun ihtiva etmesi gerekirdi. İşte

noksanlar bu bakımdan da mevcuttur. Derleyip toplayıcı bir kanun manzarası arz ettiği için gayanı şükran olmakla beraber bu noksanlarıyla bu kanun henüz gelmemeliydi ve acele getirilmiş bir kanun manzarasını arz etmemeliydi.

İkinci mesele; bu maddede umumi hayata müessir olma kıstasını İmar ve İskân Vekilinin takdirine terk eden bir fıkra vardır. Aynı salâhiyeti birkaç ay evvel Dahiliye Vekiline, Sivil Müdafaa Kanununda vermiştik. Bendeniz o vakit bu kürsüde Sayın Dahiliye Vekiline temenni ettim; (Siz, dedim, millî müdafaa'nın bugüne kadar yurt içi bölge kumandanlarının uhdesine mevdu bir salâhiyetini de üstünüze alarak çok büyük yükleniyorsunuz. Allah kolaylık versin) dedim. Böyle bir hayırhahane temenniye izhar ederken bir tek vekilin bu ağır vazifeyi lâyikiyle yapamayacağını anlatmak istemiştım. Çünkü hakikaten o kanunla Dahiliye Vekiline verilen vazifeler oldukça ağırdı. İşte arkadaşlar, böyle bir kanun yaparken ondan evvel yapılmış bir kanunun başka bir vekile verdiği salâhiyetleri yeniden diğer bir vekile vermek doğru olmaz kanaatindeyim. Bilhassa burada birinci maddenin birinci fıkrasında «Âcil tedbirler» ve ayrıca «Yapılacak yardımlar» diye iki kısma ayrılan hâlerden «Âcil tedbirler» hakkında bu düşünce, katıyetle vârittir. Zira bu yeni kanun lâyihasında evvelki kanun hükümlerinin nez'edildiğine dair bir hüküm de yoktur. Bir kanun yapılırken o mevzuun en yakın teşriî tarihçesi tetkik edilmeden yeni hükümler koymak hatalıdır ve kanunlar birbirleriyle çatıştırılmış olur. Evvelce bir vekile verdiğimiz salâhiyetleri sonradan çıkardığımız yeni kanunla eski kanun hükmünü kaldırmadan başka bir vekile de verirsek böyle teşriî hayatın bir tadı olmaz.

Bir Devletin mevzuatı kanunisi birbirinin hemayarı olmalıdır. Birinde verilen salâhiyet diğerinde tekrar veya nez'edilmemelidir veya nez'edildiğini bildiren bir hüküm yeni kanuna konmalıdır.

Hulâsa : Bendeniz maddenin birinci ve ikinci fıkrasındaki hükümleri noksan ve eski tedvin ettiğimiz mevzuatla tezat mahiyetinde görüyoruz. Tearuz eden hükümler telif edilmeden buraya sevk edilmiştir. Bunu ifade etmek isterim. Hürmetlerimle.

REİS — Kemal Sarıbrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) —

Muhterem arkadaşlarım, bu kanun muhakak ki, büyük bir ihtiyaca cevap verecektir ve dağınmak ve muayyen hâdiselere munhasır bulunan kanunların bir başlık altında toplu olarak tedvin edilmesi büyük bir ilerleme alâmetidir. Bununla beraber tasarının en ehemmiyetli maddesi olan 1 nci maddesi sarîh ve katî kıstaslar vermemektedir, noksanlarla mâlûldür. Bu madde hükmüne göre her hangi bir âfetin bu kanun hükmüne göre yardım görmesi ve zararının izalesi çarelerinin düşünülmesi için umumi hayata müessir olması lâzımdır. Saniyen İmar ve İskân Vekâleti tarafından umumi hayata müessir olduğu hususunun tesbiti ve Vekiller Heyetine arz edilmesi ve Vekiller Heyeti tarafından umumi hayata müessir olduğunun bir kararla tesbiti iktiza etmektedir. Yani bir yerde bir sel, bir çığ ve saire gibi âni bir tehlike tahdüs edecek, evler yıkılacak, hanemanlar sönecek ve bunların neticesinde uzun boylu tetkikler ve kararlardan sonradır ki, ancak müstahak olanlara yardım yapılabilecektir. Ama 3 neü fıkrasıyla bu ağırlık kısmen bertaraf edilmekte yani iktiza ederse valiler âcil tedbirler alacaklardır, denilmektedir.

Şimdi burada 1 nci ve 3 neü fıkraların birbirleriyle gelişir tarafları vardır. Şöyle ki; birinci fıkra (Bu kabîl âfetlerin vukuunda alınacak âcil tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur) diyor, 3 neü fıkrasında ise; (Lâzımgelen âcil tedbirlerin ittihazına âfetin vukubulduğu bölgenin valisi yetkilidir) denilmektedir. Birisinde (Âcil tedbirler hakkında bu kanun hükümleri) diğerinde (Valiler yetkili)... Bence bu birinci fıkradaki (Âcil) kelimesinin kaldırılması lâzımdır. İşte bu noktadan iki fıkra gelişme halindedir.

Saniyen, umumi hayata müessir âfetler hangileridir? Bu hususta en ufak bir kıstas verilmemektedir. Kanunu başından sonuna kadar tetkik ettim, müzakerelerinde de komisyon üyesi sıfatıyla bulundum.

Ama maalesef isimim mazbatada yazılı değildir. Bu itibarla, bu hususta bir kıstas verilmemiştir. Tarafımdan hükümet sözcüsüne bu husus sorulmuş fakat mukni ve sarîh bir cevap alınmamıştır. Eğer burada komisyon sözcüsü, tatbi-

kata ışık tutacak bâzı esasları bize verirlerse memnun olacağım.

Çünkü bundan evvel bir ev dahi yansa bütün semahatiyle yardıma koşan Kızılay'ın dahi şimdi bazan, bu yangın küçük yangın bu yangın büyük yangındır diye, yardıma koşmadığını tesbit etmiş bulunuyoruz. Meselâ, seçim bolgemdeki kadırlı de, 9 ev yandı, müracaat ettiler Kızılay'a. Maalesef verilen cevap olarak, «Biz 10 dan yukarı adedde ev yandığı zaman yardım ediyoruz. Burada 9 ev yanmıştır, mahalli Kızılay yardım etsin» dediler. Hâlâ da zânnederim bu köy yangın felâketzedelerine tatminkâr bir yardım yapılmamıştır. Kadırlı'nın Arablı köyündeki bu yangın hususunu malûmat olarak sayın vekile bildirmiş oluyorum. Bu itibarla yarın on, yirmi, elli ev değil de beş, on, sekiz ev yandı diye içindeki insanlarda yansa yardım edilmeyecektir. Zaten burada noksan olan bir taraf da insanlara vâkı zararların nazarı itibara alınmamış olmasıdır. Ev yıkılmış, yangın olmuş ve insanlar ölmüş, mezruatı tahribedilmiş, yine el uzatılmamıştır. Bu itibarla bu madde çok elâstikidir. Gayrikâfidir ve ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Bu itibarla bu maddenin hakikaten esaslı şekilde izahında, hiç olmazsa şu Meclis kürsüsünde, izahında ilerde tatbikata esas olacak kıstasların verilmesinde zaruret mevcud olduğu kanaatindeyim.

İkinci fıkraya gelince : İkinci fıkrada «zararın umumi hayata müessir olup olmadığına İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti karar verir.» denmektedir. Bu, İcra Vekilleri Heyeti karar verinceye kadar, valiler tarafından alınacak âcil tedbirler müstesna, her hangi bir tedbir alınmayacak demektir. Halbuki biz görürüz ve biliriz ki, senenin hemen altı ayından fazla Bakanlar Kurulunun toplu olarak Ankara'da bulunması mümkün olmamaktadır. Bilhassa yaz aylarından İstanbul'un lâtif manzarası ve havası ve Avrupa seyahatleri sebebiyle vekillerimizi ve Başbakanımızı Ankara'da bir arada bulmak imkânından mahrumuz. Böyle olunca birtakım felâketzedeler aylarca yardımdan mahrum kalacaklar demektir. Nitekim Kırşehir'in, Çankırı'nın hakikaten küçümsenmesi mümkün olmayacak derecedeki zararları büyük felâketler mahiyetini taşıdığı halde bunların Hükümetten esaslı bir yardım görmemiş olmaları fikrimizi haklı göstermektedir. Bu

İtibarla Hükümeti böyle hâdiselerde müteyak-kız davranmaya, daha çabuk karar vermeye, yardıma koşmaya mecbur edecek bir fıkranın, bir hükmün bu maddede yer alması zaruridir kanaatindeyim. Ama bu ilâve hükümle Hükümete yirmi gün gibi bir müddet zarfında âfetin umumi hayata müessir olup olmadığı hususunda karar vermek mecburiyeti yüklenebilir. Buna rağmen yine Hükümet karar vermezse ne olur? Yüksek Meclis daha iyi bilir : Hiç değilse hesap sormak, siyasi mesuliyet cihetine gitmek imkânı açılmış olur ki, faydalıdır. Bundan evvel devam eden tatbikat, bundan evvelki tutum böyle bir müddetin verilmesine lüzum göstermektedir. Bu suretle teklif ettiğim iki tadil ile, maddenin birinci fıkrasındaki «âcil» kelimesi kaldırılmak suretiyle 1 nci fıkra «alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.» Şeklinde «tadil edilmiş, 2 nci fıkra da zararların umumi hayata müessir olup olmadığına İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti en geç 20 gün zarfında karar verir.» şeklinde tadil edilmiş olmaktadır.

Birkaç dakika içinde tadil teklifimi Sayın Riyasete takdim edeceğim bu şekildeki tadilin kabulünü arz ve rica etmekteyim.

Müsaadenizle, efendim.

REİS — Nihat Sargınalp.

NİLAT SARGINALP (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, kanunun başlığı (Umumi hayata müessir âfetler) diye devam eder. Umumi hayata müessir âfetler sayıldıktan sonra bunlar içinde meşhur rüzgar, ve su erozyonu da kabul edilmek icabeder. Ancak İmar ve İskân Vekâletinin re'sen bu işle meşgul olması da yerinde olmaz. Nitekim Sayın Vekil Beyefendi de burada ifade ettiler, «Erozyon Ziraat Vekâletini ilgilendirdiği için, yeni gelecek olan Toprak Muhafaza Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunda bunlar derpiş edilebilecektir. Bu sebeple biz buraya koymadık» dediler. Bu vaziyete göre kanunun başlığının değiştirilmesi icabeder. Kanunun başlığını umumi hayata tesir eden âfetler şeklinde yazarsak, faraza Gebze yangınının, Bursa yangınının umumi hayata tesir eden bir âfet olarak kabul edeceğiz. Fakat, faraza 1956 senesinde Yozgad'ın, meşhur rüzgâr erozyonu umumi ha-

yata tesir eden âfetlerden değildir. Nasıl diyeceğiz ki, bu rüzgâr erozyonu üç yüz bin ton buğday ve hububata malolmuştu. Bu bakımdan benim kanaatim odur ki, birinci maddeye bâzi ilâvelerle bu umumi hayata tesir edici âfetlerin karşılanabilmesi için gerek İmar ve İskân Vekâletine bâzi vazifeler vermek ve vazifelerin bâzılarını da Ziraat Vekâletine yüklemek suretiyle bu iki vekâleti bu mevzuda kombine çalıştırmak yerinde olacaktır.

Burada birinci maddede yer sarsıntısı, toprak kayması ve saire gibi şeyler konmuştur. Şimdi bir sel geldiği zaman sathi erozyon sebebiyle toprak yığıntıları meydana gelecektir. Bunlar büyük kaya, küçük kaya, çakıl, kum olabilir. Eğer sel bunları mezru bir arazi üzerine bırakırsa, tarlaları tamamen mahveder o yahut Çankırı'da olduğu gibi yarma erozyon dediğimiz etrafın yıkılması suretiyle, bağ ve bahçelerin tahribi gibi hâdiselere ve zararlara sebebiyet halinde «bunlar umumi hayata tesir etmez» demek doğru olmaz. Bu bakımdan ben de kanunda bulunan «umumi hayata müessir âfetler» cümlesi yine, başlık olarak kalmalıdır. Fakat, birinci maddeye bâzi ilâyelerin - hakikaten İmar ve İskân Vekâletinin bütün Türkiye sathına şâmil erozyonla uğraşmasına maddenin imkân olmıyan hususatı göz önüne alarak - hiç olmazsa büyük sellerden mütevellit bağ, bahçe ve bostan gibi yerlerde meydana gelen zararları ödemek hususu bu kanunda derpiş edildiği için, bu maddenin içerisine bâzi kelimelerin konmasının zaruri olduğu kanaatindeyim.

Burada sayın bir arkadaşımın ifade ettikleri gibi, henüz daha encümenlere intikal etmeden kadük olmuş bir lâyihanın bir an evvel Hükümet tarafından encümenlere havale ettirilmesini, rica edeceğim. Yani Toprak Muhafaza Kanunu ile bu kanunda şimdi derpiş edilmesini istediğimiz hususat bilhassa büyük âfetlerin ve umumi hayata tesir edecek erozyon âfetinin bir an evvel önlenmesi İmar ve İskân Vekâletiyle Ziraat Vekâletinin müşterek çalışmasıyla mümkün olacaktır kanaatindeyim.

Biraz evvel konuşan arkadaşlarımın ifade ettiği gibi birinci madde birçok noktalardan noksandır. O bakımdan bendeniz bir takrir yeriyor ve birinci maddenin encümene iadesini rica ediyorum. Eğer bu teklifim kabul edilmezse iki takrir daha sunacağım.

Kanunun birinci maddesinde yalnız (yapılar) kaydı vardır. Bu yapılardan maksat binalar mıdır? İmar ve İskân Vekâletinin çalışma fonksiyonuna bakarsak bunların bina olması lâzımdır. Halbuki bir sel felâketinde halk yalnız yapıdan müteessir olmaz. Bilhassa Çankırı, Kırşehir ve Eskişehir'de görüldüğü gibi tarlalar, bahçeler ve diğer müesseseler de zarar görmüştür. Bunları bu kanuna bağlamak zarureti vardır. Bu zararları tevlideden sel felâketi binnetice erozyonu durdurabilecek tedbirlerin alınması lâzımdır. Bu bakımdan maddede (Çığ ve benzeri âfetler) kelimelerinden evvel (su ve rüzgâr erozyonu) kelimelerinin konmasını ve (binaların) kelimesinin yanında da (hakiki ve hükmi şahıslara ait bağ, bahçe, tarla, bina ve tesisleri) ibaresini koymak icabeder. Bu bakımdan bir taksir arz edeceğim. Birinci ve ikinci paragraflardaki ilâveler yapılsa âfetlerin bildirilmesi, önlenmesi, alınacak tedbirleri İmar ve İskân Vekâletiyle aynı zamanda Ziraat Vekâletine de tahmil etmek icabedeceğinden (İmar ve İskân Vekâleti) nden sonra «Ziraat Vekâletinin» ibaresinin ilâvesini saygılarımla arz ve rica ederim.

REİS — Sefer Eronat.

SEFER ERONAT (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar; bundan evvel kanunun heyeti umumiyesi üzerinde mâruzatta bulunduğum zaman tebarüz ettirmeye çalıştığım gibi, şimdi de yine bir noktayı tebarüz ettireceğim : Bu, Yüksek Meclisin hakikaten ehemmiyetle üzerinde durması ve ona göre kanunu kabul edip etmemesi icabeden mühim bir noktadır kanaatindeyim. Bu kanunun birinci maddesi - ki, şimdi müzakere mevzuudur - (Yapılar) tâbirini almıştır. Bundan maksat evlerdir. Ama bendeniz, kelimenin, yapmak mastarından geldiğini düşünerek meselâ köprüyü de bu kelime içine alıyorum. Bendeniz şunu arz ediyorum : Bu kanunun birinci maddesine yalnız «yapılar» diye bir kayıt koyarak bu kanunu çıkartmıyalım. Çünkü umumî hayata müessir âfetler yalnız yapıları ihtiva etmiyebilir. Daha nice bu türlü âfetler vardır. Sayın Bakan burada izahat verirken birçok sebeplerin mevcudolduğunu söyledi ve sebeplerin çokluğunu mevzuda tatmin edilmek mânâsında kullandı. Ben bunu böyle anlamıyorum. Sebeplerin çokluğu değil, mevzuun genişliği bizi memnun eder. Yapılar üzerinde bir kanun çıkıyor, adı bü-

yük, kendi büyük, ama noksanları var. Binaenaleyh, bendeniz şifahi mâruzatımı yaptım. Mecliste nâçiz bir arkadaşınız olmak üzere mâruzatımın kısaca yazdığım kısmını müsaadenizle okuyacağım.

Bu kanunun daha geniş tutularak, artık iptidai hayatın içinde bocalıyan bir milletin, (dilenme, avuçaçma) sayfalarını kapamak suretiyle kalkınmasında büyük bir huzur sağlamasını canı gönülden istemekteyim.

Kanun (yapı) harabiyeti ve âmme tesislerini hedef tutmuştur. O kadar ufak bir gayesi vardır ki, gönlümüzde açtığı ümit ve heyecan yanında şu beyan eylediği netice bizi gönül kırıklığına sürüklemektedir.

İnsan oğlu yaşadıkça, daima bir zor karşısında kalacaktır. Bundan pek az şanslı insan yakasını kurtarmıştır. Yangın, sel felâketi, semavi âfetler, yer depremi, çığ, kayaların sukutu.. Bunlar mühim hâdiselerdir. Bunların yanında kurak, erozyon, don gibi hâdiseler insanların evlerinden daha da çok kıymetli olan mahsulâtine musallat olan felâket sebepleridir. Türk inkılâbında Ziya Gökalp merhum ile başlıyan ve Büyük Atatürk'ün çok sevdikleri (birimiz hepimiz ve hepimiz birimiz için) sözü ve sonra (sınıfsız, imtiyazsız..)

REİS — Sefer Bey, madde içinde kalmanızı rica ederim.

SEFER ERONAT (Devamla) — Az kaldı efendim, bitiriyorum.

(Sınıfsız ve imtiyazsız birbirine, karışmış Türk milletiyiz) parolası bu milletin birlik ve dilek birliği dâvası ile her türlü dışardan karşımıza gelecek tehlikeye karşı nasıl sağlam anlayış içinde olduğumuzu anlatmakta idi. Milletın ve ummun kazancı muhassala olarak ele alındığı zaman Devletin muvazenesi meydana çıkar. Devlet iktisadi muvazene noktasından müessir bir harabiyete düşen her mıntakaya el uzatmak zorundadır.

Orta - Anadolu kuraktan, Ege ve Akdeniz sahilleri dondan ve bu yurdun her tarafı erozyondan zaman zaman mağdur oluyor. Hattâ hayvanlara musallat olup bir anda sürüleri mahveden salgınlar, sâri hastalıklar hayvancılık mıntakalarının olagelen felâketleridir. Şu halde yalnız ev ve mebani ve âmme müesseseleri değil, mahsulât ve hayvanat ve hattâ insanları sıhhat

bakımından taun gibi saran hastalıkların fertlerin omuzlarında kalmaması, onları naçiz hayatlarında yalnız bırakmaması lâzımdır. Devrimiz büyük bir anlayış ve toplum ekonomisi içinde mütalâa olunmaktadır. Binaenaleyh deprem, sel felâketi, çığ, kaya düşmesi, kuraklık, don, su basmasından veya erozyon, hayvanlara sâri hastalıkların zayıtı ve insanların sâri hastalıklar neticesi toplumca mıntıkavi mahvı hallerinde işlemek üzere bu lâyihanın tedvin olunması ve kanuniyet kesbetmesi lâzımdır. Hattâ bu kanun (İçtimai sigortanın) nüvesini teşkil etmelidir. Bendeniz mâruzatımı bu derece geniş tutamıyorum.

1958 senesi iktidarın ve beraberinde muhalefetin övünebileceği Meclis olarak hakikaten övünebileceği 10 a yakın kanun arasında İmar ve İskân Vekâleti Teşkilât Kanunu, buna bağlı daha evvel çıkmış İmar ve İstimlâk kanunları...

REİS — Sefer Bey, çok rica ediyorum, madde üzerinde mâruzatınıza devam buyurun..

SEFER ERONAT (Devamla) — Peki efendim.

1959 senesi için hattâ milletin bünyesinde bir devrim açacak işbu müzakere ettiğimiz kanun millete Meclisin en büyük bir hizmet mevzuu olacaktır. Bu kanunu getiren Hükümete ve kanun mevzuu üzerinde çalışmış bulunan cümle arkadaşlarıma minnet ve şükranlarımı arz ederim.

Kanun artık huzurunuzda gelmiştir, bundan sonra söz Büyük Meclisindir. Şimdi ya bu kanunu böyle küçük boyu ile bir cüce olarak yurda salmak yahut da büyük haşmet ve azameti ile millete bir müjde ve emniyet garantisi olarak takdim etmek vardır.

Bir arkadaşımız buyurdular ki, bu kanunun çevresini genişletemeyiz. Neden? Çünkü sahasının genişlemesi, imkânları imha eder. Devlet zabıta devleti olmaktan çıktı. Devlet; milletin inkişaf eden hayatını tanzim eder ve edecektir. Bir taraftan o derece müdahaleci hayat icindeyiz ki, insan bu tarafa bakınca fert olarak düşünmektedir. Meselâ Millî Mükellefiyet Kanunu, İstimlâk Kanunu ve zaruretlerin icabı olarak tedvin olduğu ileri sürülen mülga Mahsulâtı Arziye Vergisi Kanunu, Gümrük tarifeleri hakkındaki kanunlar, Türk parasının korunması hakkındaki Kanun, buna müstenit kararlar, Millî Korunma Kanunu... Bunların cümlesi ferdi mülkiyeti

tanzim eden, bir müdahaleyi, üstün Devlet kuvvetinin müdahalesini meşrulaştıran kanunlardır.

Fikirlerimizi izah için, yabancı diyardan da olsa, bir misal alalım : (Bir İngiliz'in evine eskiden rüzgâr girer, soğuk girer, yağmur girer ama kiral giremez.) deniyordu. Bugün fikir değişti. İngiliz'in evine kiral ve kiralın adamları girer, fakat rüzgâr, soğuk ve sefalet giremez.

Mademki bir millet olarak bâzan şu, bâzan da bu hal üzerinde tasarruf eden ve umumi birliği ve onun menfaatini vikaye maksadiyle müdahale eden Hükümet mefhumunu tanzim edici olarak kabul etmekteyiz. O halde ferdin varlığını bu umumi birlik içinde büyük âfetlere karşı muhafaza ve garanti ile borçlandık demektir. Meselâ...

REİS — Rica ederim, madde üzerinde konuşunuz. Umumi müzakere bitmiştir.

SEFER ERONAT (Devamla) — Bu madde nin küçük bir şekilde çıkmaması için konuşan bir adamım. Bu sebeple nasıl konuşacağımı takdir ediyorum.

REİS — Konuşmanızın takdiri zatîalinizin, Nizamnameyi tatbik de Riyasetin vazifesidir. Lütfen madde üzerinde konuşunuz.

SEFER ERONAT (Devamla) — Az kaldı esasen efendim.

Meselâ, bendeniz buğday mıntakası olan bir cemiyet insanıyım. Belki bu itibarla kurak, su baskını veya erozyonlar üzerinde mübalâğalı görüşüm olabilir.

Bu Meclisten bir pamuk işi, bir narenciye dâvası geldi, gitti. Bu memleket içinde her hangi bir hâdiseyi içtimaiyeyi önleyebilmek için evvelâ burada Türkiye Büyük Millet Meclisi ve sonra tatbikatçı olarak Hükümet kendisini vazifeli görüyor. Ferdi mülkiyete, fertle ilgili bir hak hususunda müdahale ediyoruz. Burada Teşkilâtı Esasiye Kanunu bir mâni telâkkisi yoktur. Bir vatandaşın bir tehlike karşısında yalnız bırakılmamak ve kendi hayatına terk edilmemek hakkıdır. Filhakika burada saydığım tabii âfetler karşısında birtakım tedbirler alınmakta ve bu şekilde madde tedvin edilmek lâzımgelmektedir.

Şimdi bir noktaya daha işaret etmek isterim. Bu memlekette hangi âfet oldu da, bu Meclis alâkadar olmadı? Hepsi ile alâkadar oldu. Burada birtakım paralar verildiğine ve verilen bu

paralar vergiden hâsil olan bütçeden çıktığına göre bunu fondan ödemek vatandaşı fona vergi vermeye dâvet daha iyi ve Devlet muvazenesine daha faydalıdır. Fon, vergiden ayrı ve bütçe tasarrufatı dışında bulunduğuna göre böyle bir fon tesisinden sonra ne korkumuz vardır ki, illâ bu (yapı) içinde kalsın diye ısrar edilmektedir?

Sonra 33 nci madde gelire aittir, menabie aittir. Onun üzerinde de bir önerge arz etmek isterim.

REİS — Madde üzerinde efendim.

SEFER ERONAT (Devamla) — Birinci maddenin üzerindeki mâruzatım şahsi fikrim değildir. Bu memleketin içinde teşekkül etmiş, cemiyet halinde çalışan, (Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti yayımları, sayı - 3) gibi neşriyat çok âcil yardım için feryat ediyor. Hulâsaten bu gibi neşriyatta söylenildiğine göre biz büyük tehlikeler muvacehesindeyiz. Ne zaman olursa olsun; bu memleketin istikbali dört yapının yıkılmasıyla sarsılmaz. İstikbalimiz toprağımıza ve onun mahsulüne bağlıdır. Bir kanun çıkarırken o kanun küçük bir hâdiseyi karşılamak için değildir. Asıl gaye, kanunun serlevhasındaki mâna gibi, büyük hâdiseleri, büyük felâketi ve ıstırabı karşılamaktır. Bunun için çıkarılmasında fayda mülâhaza etmekteyim. Bunu da söylemek mecburiyetindeyim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Şevki Erker.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; İmar ve İskân Vekâletinin kurulduğu günden bu yana kendi faaliyet sahasında ilk vazife kanunu olarak getirmiş olduğu bu âfetler kanunu hakikaten memleketimizin en ehemmiyetli bir yarasına merhem olacaktır. Bu itibarla bu vekâleti peşinen tebrik ve teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Muhterem arkadaşlarım, ben bu kanunu imar ve iskân faaliyetinin vazife kanunu olarak telâkki etmekteyim, zaten birinci maddenin metni de bunu sarîh olarak göstermektedir. Fakat kanunun başlığı geniş mânada kurulduğu için gerek umumi konuşmalarda ve hattâ birinci maddenin müzakeresinde daima muhterem arkadaşlarımız âfet kelimesinin mâna ve şümülünü göz önünde tutarak kanunu genişletmek istedikler ve kanunun bu şekildeki başlığından dolayı da haklıdır. Eğer kanunun başlığı birinci

maddenin metnine uygun olsa idi, her halde konuşmalar bu kadar uzamazdı, mesele de daha vazih olurdu. Bendenize her şeyden evvel bu kanunun başlığına iki kelimenin ilâvesi bunu halleder, kanaatindeyim. Bu da; «Meskûn yerler» ibaresinin ilâvesidir ki, böylece kanunun birinci maddesi metnindeki tekmil vazifeleri içine almış olacaktır. Bu itibarla birinci maddedeki mütalâalarımı arz etmeden evvel bu teklifimi arz ediyorum. Tasvibinizi rica ederim.

Birinci maddenin tahliline gelince: Arkadaşlarımın haklı tenkidlerinin bir kısmına ben de iştirak ediyorum. Filhakika bu maddenin tertibi kanunun tarifini aşmakta ve taşmaktadır. Bu itibarla fıkra fıkra nazarı itibara aldığımız takdirde birinci fıkranın kanunun şümülünü tarif etmesi bakımından bu maddede yer alması lâzımdır. Fakat ikinci ve üçüncü fıkraların, benden evvel konuşan arkadaşlarım gibi ben de, burada yeri olmadığına kaniim. Gerçi bu fıkralara lüzum vardır, çünkü salâhiyetleri tarif etmektedir. takdir salâhiyetini vermekte ve taci-liyet halinde salâhiyetin kime aidolduğunu bildirmektedir. Ancak bunlar kanunun tatbikatına ait hükümlerdir ve bunların yeri kanunun şümülünü tarif eden birinci madde değil, daha sonraki maddelerdir.

Nusret Durakbaşa arkadaşım, bunların yeri olarak 6 ncı maddeyi ileri sürdü, ben kendisinden bu noktada ayrılıyorum ve ikinci maddeyi bu fıkralara daha yakışır ve münasebetli görüyorum. Eğer bu birinci maddedeki ikinci ve üçüncü fıkralar olduğu gibi ikinci maddenin sonuna eklenirse münasebet teessüs eder ve birinci maddenin vuzuhsuzluğu da bu suretle ortadan kalkmış olur.

Birinci fıkraya gelince; birinci fıkrada da kastedilen mânada hakikaten bâzı karışıklıklar var. Bunu da aynen okuyayım; «Yer sarsıntısı, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri gibi âfetlerde yapılar ve âme tesisleri, umumi hayata müessir olacak yerlerde zarar gören veya zarar görmesi muhtemel olan yerlerde ve bu kabil âfetlerin vukuunda..» ibaresi bu mânayı karıştırmaktadır. Bu ibareyi kaldırdığımız takdirde mâna açılacak ve su şekli alacaktır: «Veya zarar görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.» dendiği takdirde, âcil kelimesini de kal-

dürmek suretiyle, mübhemlikleri izale etmiş olacağımız kanaatindeyim. Bu itibarla da hazırlanmış olduğum teklifi tasvibinize arz ediyorum.

Hürmetlerimle.

REİS — Rauf Bayındır

RAUF BAYINDIR (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar; bu kanunun İmar ve İskân Vekâleti tarafından getirilmiş olması aşağı - yukarı arkadaşların itiraz etmiş oldukları noktaların tebarüz ettirilmesine birinci derecede âmil oluyor. İmar ve İskân Vekâleti imar ve plânlama işleriyle meşgul olan bir vekâlettir. Tabii âfetler mevzuu Bayındırlık Vekâleti ile Ziraat Vekâletini ilgilendiren işlerdir. Tabii âfetler denince hatırımıza bir kayanın düşmesinden başlıyan çeşitli hâdiseler gelir. Bir Meclis toplantısı sırasında salâhiyetli bir şahsın söylediği gibi, Erzurum yakınlarından Orta - Anadoluyu ihtiva eden ve Cenubi - Anadoluya hattâ Adanaya kadar inen ve Diyarbakır'da nihayetlenen oldukça geniş bir çevrede cereyan etmekte olan kum yığını daha doğrusu eksibeler nedense nazarı itibara alınmaz. Bu kanun İmar ve İskân Vekâletinden gelince alınacak netice, gayet tabii, bu olacaktır. Şimdi arkadaşlar; bugün bir yerde vukua gelen zelzele, sel ne demekse erozyon da o demektir. Bunun mahiyet itibariyle yapacağı tesir birdir. Yalnız şehirler mümkün olduğu kadar bu âfetlerden uzak yerlerde yapılmaktadır. Şehirler bu âfetlerin sahası dışına çıkınca, yani bir dere kenarı mahsun bir yer yahut eski feodalite devrinin şehirlerinin kuruluş şartlarına benzer sebeplerle şehirler teşekkül edince eksibelerin yapacağı tesirler buralarda düşünülemez.

Arkadaşlar, şunu da düşünmek lâzımgelir ki, arz üzerinde ve bilhassa Türkiye üzerinde bâzi periyodik tesirler görünmektedir. Bâzi seneler müthiş kuraklık olur, rüzgârlar sert olur; selin de, yangının da hattâ zelzelenin de yapmış olduğu tahribattan daha büyük bir tahribat yapar. Şehirleri istilâ edebilir, şehirlerin muhitinde bulunan meskûn arazileri de bu kuraklık istilâ edebilir. Binaenaleyh, eğer bu muhit bizde olduğu gibi yalnız ziraatle meşgul olan bir memlekette ise, orda yapılacak şehrin ne kıymeti, ne itibarı ne de istikbal bakımından ifade edeceği bir mâna kalır.

Meselenin bu bakımdan da ele alınmasında büyük fayda vardır.

Arkadaşlar 1 nci madde münasebetiyle bir noktaya daha temas edeceğim. Gerek Kanunun başlığı, gerekse 1 nci maddenin ifadesi mütemadiyen «cek ve caklarla» gitmektedir, bunlar hep istikbale mâtuf şeylerdir. Şimdi kabul etmek lâzımgelir ki, Türkiye'de ilk olarak bir felâketle karşılaşmış olan yerler «Erzincan depremi» namını almış olan depremle ilgili olarak ta Giresun'a kadar uzanır. Buralara kadar tesirini gösteren, Erzurum'u sarsan ve muhtelif şehirleri altüst eden bir deprem felâketi o tarihte gelmiş geçmiştir. Bu deprem felâketinin her nedense bu kanunun başındaki birinci maddeden itibaren unutulmuş olduğunu gösteren alâmetler vardır. Kanunun bâzi hükümleri ve maddeleri kaldırılmış. Ne de hükümleri kaldırılmış? Bilâhara vukua gelmiş zelzeleler dolayısıyla, sel, su baskınları, Eskişehir feyzanı dolayısıyla vukua gelen hâdiseleri ihtiva eden kanunlardaki hükmün baki kalacağını kabul etmiş. O kaldırılacak kanunları kabul etmiş, fakat ortada bu felâkete uğriyan aşağı - yukarı 40 - 45 bin nüfusun kaybına sebep olan Erzincan zelzelesi felâketi gibi bir felâketin neticesinde ortaya çıkarılmış olan 3908 sayılı Kanunu unutmuş. 3908 sayılı Kanun o muhitin bir çocuğu olmak itibariyle bizi de ıstıraba sevk eden bir kanundur. Açık mânasiyle söyleyeyim; başından sonuna kadar hükümleri anti-demokratiktir, oradaki musibetin bugüne kadar devam etmesini meydana getiren sebep de budur. Çünkü kanun çok acele çıkmış, ilerisi gerisi düşünülmemiştir.

Bu kanun kendisini takibeden 4623 sayılı Kanununun muvakkat bir maddesiyle ufak bir tadile uğramıştır. 4623 sayılı Kanun da ne dünün ne bugünün ihtiyacını görmekten çok uzaktır. Onunla iltibası olan 3908 sayılı Kanun da halen meriyette bulunmaktadır. Ben bunun kaldırılmasına komisyonun iltihak etmesi için bir yazılı teklifte bulundum. Onun da kabulünü rica edeceğim. Kanunlar, yapılacak işlerin kolaylaşmasında müessir olan âmillerdir. Eğer 1939 da vukua gelmiş olan depremden hemen sonra, daha çok musibetle karşılaşmış gibi, yani bugünkü kadar tecrübeli olmuş olsaydık, her halde o zaman böyle bir kanunu çıkarmazdık. Bu itibarla bu kanunun birinci maddesinde yalnız istikbale ait kısımlarla (Çünkü her hangi bir taazzuv da rüşeymden meydana gelir, rüşeym inficar eder, inkişaf eder,

dal budak salar) bu mesele halledilemez. Tekrar edeyim ki, bu kanunun inkışaf maddesi geleceğe aittir, geçmişte çekilenleri telâfiye mâtuf değildir. Binaenaleyh, verdiğim tahririn kabulünü ve 3908 sayılı Kanunun meriyetten kaldırılmasını istirham ederim.

REİS — Divanı Muhasebatta münhal bulunan daire reisliği seçimine ait mazbatayı okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Divanı Muhasebatta açık bulunan daire reisliği için üçüncü defa yapılan seçime (283) zat katılmış ve neticede aşağıda gösterilen şahıslar

hizalarındaki reyleri almışlardır, arz olunur.

Âza

Âza

Yozgad Mebusu

Kayseri Mebusu

Sefer Eronat

Ali Rıza Kılıçkale

Âza

Ordu Mebusu

Ferda Güley

Ragıp Ögel : 142

Cafer Olcay : 139

REİS — Ragıp Ögel 142 reyle daire reisliğine seçilmiştir.

4. II. 1959 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikadı kapıyorum.

(Kapanma saati : 17,15)

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Van Mebusu Sait Erdiñ'in, 1957 mebus seçiminde Muradiye ve Erciş D.P. teşkilâtı emrinde çalıştırılan iki jeep hakkındaki sualine Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in tahriri cevabı (7/252)*

23. VI. 1958

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Ticaret Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Van Mebusu
Sait Erdiñ

1957 mebus seçimlerinde, isimleri belli iki muhtemem şahıs tarafından Ankara'dan getirilip, Muradiye ve Erciş D.P. teşkilâtı emrinde çalıştırılan 2 jeep 21 sayılı sirküler hükümlerine göre, hangi vilâyet tevzi ve tahsis komisyonunun ve hangi tarih ve sayılı kararı ile kime tahsis edilmiştir?

T. C.

Ticaret Vekâleti

30. I. 1959

Hususi Kalem Müdürlüğü

Özel : 1/143-

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

25. VI. 1958 tarih ve 7/252-1660-6322 sayılı yazıya C.

Van Mebusu Sait Erdiñ'in 1957 mebus seçiminde Muradiye ve Erciş Demokrat Parti teşkilâtı emrinde çalıştırılan iki jeep hakkındaki tahriri suali, tevzi ve tahsis işlerinin Başvekâlete bağlı Tevzi ve Tahsis Dairesine devredilmiş bulunması hasebiyle Vekâletimiz kayıtlarına dayanılarak cevaplandırılması mümkün olamamıştır.

Bu sualin adı geçen daireyi tedvire memur edilen Devlet Vekili Sayın Muzaffer Kurbanoglu'na tevcihine müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Ticaret Vekili
Hayrettin Erkmen

2. — *Sivas Mebusu Nazmi Yaraş'ın, sel felâketine uğramış olan Yıldızeli kazasının Bayat, Seren ve Menteşe köylerine ne gibi yardım yapıldığına dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik ile İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in, tahriri cevapları (7/202)*

7. VI. 1958

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

Sivas Mebusu
Nazmi Yaraş

1957 senesi sel felâketine uğramış olması itibariyle vekâletçe birtakım tedbirlerin alınacağı haberi alınmış bulunan Yıldızeli kazasının Bayat, Seren ve Mentеше köylerine şimdiye kadar ve birkaç gün zarfında mâruz kaldığı sel felâketinden dolayı ne gibi yardım yapılmış ve ne tedbir alınmıştır?

T. C.

Dahiliye Vekâleti 23 . XII . 1958

Vi. İd. G. M.

3. Ş. M.

Sayı : 23401 - 54 - 2/12490

Özü : Yıldızeli kazasının Bayat, Seren, ve Mentеше köylerinde vukubulan sel felâketi Hk.

T. B. M. Meclisi Reisliğine

9 . VI . 1958 tarih ve Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü 7 - 202/1484 - 5682 sayılı buyrukları karşılığıdır.

Yıldızeli kazasının Bayat, Seren ve Mentеше köylerinde sel felâketine uğramış olan vatandaşlara ne gibi yardım yapıldığına dair Sivas Mebusu Nazmi Yaraş'ın, tarafımdan cevaplandırılması isteği ile Riyasetinize tevdi ettiği, tahrirî sual takriri; konusu itibariyle İmar ve İskân Vekâletini ilgilendirmektedir.

Keyfiyeti bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Dahiliye Vekili

N. Gedik

T. C.

İmar ve İskân Vekâleti 31 . I . 1959

Toprak ve İskân İşleri

Unum Müdürlüğü

Şubesi : Başmüs.

Dosya No : 3706 - 58

Özel sayı : 241

Genel sayı : 03401

T. B. M. M. Yüksek Riyasetine

Dahiliye Vekâletinin 23 . XII . 1958 tarih ve 23401 - 54 - 2/12489 sayılı yazılıyla Vekâletime tevdi edilen Sivas vilâyetinin Yıldızeli kazasına bağlı Bayat, Seren ve Mentеше köylerinde sele mâruz vatandaşlara ne gibi yardım yapıldığı hakkında Sivas Mebusu Nazmi Yaraş tarafından Dahiliye Vekâletinden yazılı olarak cevaplandırılması isteğiyle Yüksek Meclis Riyasetine verilen 7 . VI . 1958 tarihli sual takriri taallûku hasebiyle Vekâletimiz tarafından tet-

kik edilmiş ve adı geçen köylere ait muamele safhaları aşağıda arz edilmiştir.

I - Takrirde adı geçen Bayat, Seren ve Mentеше köylerinde sel âfetinin vukuu istihbar edilir edilmez bir müşavir ve bir jeoloğdan müteşekkil heyet mahalline gönderilerek 6 . VII . 1957 ve 9 . VIII . 1957 tarihleri arasında tetkikler yaptırılmıştır.

Seren köyü için 26 . II . 1958 tarih ve 145, Mentеше köyü için 1 . III . 1958 tarih ve 177 sayılı raporlar 8 . III . 1958 tarih ve 7887 sayılı; Bayat köyü için hazırlanan 24 . V . 1958 tarih ve 188 sayılı rapor 2 . VI . 1958 tarih ve 828 sayılı yazılarımızla kanun hükümleri dairesinde mahallî iskân komisyonlarınca ihtiyaçlıklar durumları tâyin ettirmek üzere mahalline gönderilmiş Mentеше ve Seren köyleri için hazırlanan durum cetvelleri 6 . V . 1958 tarihinde, Bayat köyü durum cetveli de 24 . VI . 1958 tarihinde Vekâletimize gelmiştir.

Bu cetveller üzerinde gerekli tetkikler yapıldıktan sonra nakilleri zaruri görülenler içerisinde ihtiyaçlı durumda olanların nakli için 28 . VII . 1958 tarih ve 4/10597 ve 10 . X . 1958 tarih ve 4/10865 sayılı Vekiller Heyeti kararları istihsal olunmuştur.

1958 yılı bütçesine bu maksatla konulan ödenek Mart 1958 ayı içerisinde sıra bekliyen vakalar arasında tamamen tevzi edildiğinden bu köylere senesi içerisinde evlerinin naklen inşası için her hangi bir yardım yapmaya imkân hâsıl olamamıştır.

Önümüzdeki bütçe yılında bu köylere nakil edilecek kimselere kabul olunacak miktarda inşaat yardımı yapılacaktır.

Keyfiyeti üstün saygılarımla arz ederim.

İmar ve İskân Vekili

M. Berk

3. — *Maras Mebusu Halil Gürün'ün, Maras'ın Afşin ve Gökusu kazaları adliye kadrolarının ne zaman ikmal edileceğine dair sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun tahrirî cevabı (7/393)*

19 Ocak 1959

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Adliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Maras Milletvekili

Dr. Halil Gürün

Maraş'ın Afşin kazası 6 aydan beri tek bir hâkimle çalışmaktadır. Müddeiumumi yoktur, bu vazife başkâtibin de bulunmaması yüzünden lâalettâyın bir kâtip tarafından yapılmaktadır. Aynı kazanın ve Göksun kazasının sorgu hâkimleri de münhaldir. Bu yüzden iş sahipleri müşkül mevkidedirler. Bu kadroların ne zaman ikmal edileceğinin bildirilmesini rica ederim.

T. C.

Adliye Vekâleti 31 . I . 1959
Zat İş. U. Müdürlüğü
Mua. 4073

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine
Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü ifadedeli 23 . I . 1959 tarih ve 7-393/2502-10271 sayılı yazıları karşılığıdır :

Maraş vilâyetinin Afşin ve Göksun kazaları adliye kadrolarının ne zaman kapatılacağı hak-

kında Maraş Mebusu Halil Gürün'ün tahriri sual tavriri incelenmiştir.

Her iki kazanın Müddeiumumilik ve Sorgu hâkimlikleri istifa ve nakil suretiyle bir müddetten beri münhal bulunmakta idi.

Teşkilâtımızdaki münhallere iş hacmi ve personel durumu nazara alınarak imkân hâsıl oldukça tâyinler yapılmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere, Afşin ve Göksun Sorgu hâkimliklerine münasipleri tâyin ve tebliğ edilmiştir.

Müddeiumumiliklere de ilk fırsatta münasipleri tâyin edilecektir.

Kısa bir müddet hastalığı sebebiyle vazifesinden ayrılan Afşin Başkâtibi hâlen vazifesi başında olup 981 sayılı Kanuna tevfikân müddeiumumiye vekâlet etmektedir.

Keyfiyetin bu suretle soru sahibine bildirilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

Adliye Vekili
E. Budakoğlu

